॥ अथ सप्तशतीपाठविघ्नघातायनमः ॥ श्रीगजाननाय ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ अथस्मार्त्तैर्यायश्चित्तानिलिख्यंते ॥ तत्रादौ आचम्यक
विशेषोनित्यप्रायश्चित्तानिवक्ष्यंते ॥ तत्रादौशौचमाह मनुः ॥ शौचेयत्नः सदाका
र्यशौचमूलोद्विजःस्मृतः शौचाचारविहीनस्यसमस्तानिष्फलाःक्रियाः ॥ सदत
द्विविधंस्मृत्यर्थसारे ॥ शौचंचद्विविधंप्रोक्तंबाह्यमभ्यंतरंस्मृतं ॥ मृज्जलाभ्यांस्मृतं
॥ बाह्यंभावशुद्धिस्तथांतरं ॥ तद्वद्दंतशुद्धिंकुर्यादितियाज्ञवल्क्यः ॥ प्रातःस्नानंतुस्म
त्यर्थसारे ॥ स्नानमूलाःक्रियाःसर्वाः स्मृतिस्मृत्कीर्तितंनृणां ॥ अस्नातश्चज
माद्यहोमजपहोमादिकर्मसु ॥ प्रातःस्नानाकरणेप्रत्यवायः ॥ सएवाह ॥ स्नाद्देवा ॥
तस्मात्यैद्विजः प्रज्ञत्वमाप्नुयात् ॥ अतएवसदास्नायादशक्तश्चेज्जपेद्धरिं ॥ त
न्मुख्यंनद्यादावितिविचित्तानेश्वरं ॥ अथशक्तादीनांसएवाह ॥ वाप्यांकूपेतडागे
वापारकेचोह्यवारिणि ॥ प्रातः स्नानेसदाकुर्यादृणेनैवसदातुरः ॥ इतिहथा ॥ ॥ २ ॥
नत्यमुष्णोदकेस्नायात्काम्येनैमित्तिकादृते ॥ इतिसंग्रहवचनमशक्तपरं ॥ एतदश

क्तौमंत्रस्नानादिवाकुर्यात् ॥ प्रातःस्नानंसंक्षेपेणकर्त्तव्यंसाग्निकैः ॥ अल्पस्वा
ल्पहोमकालस्यबहुस्वाल्पानेककर्मणः ॥ प्रातःसंक्षेपतःस्नानंहोमाद्यर्थंतद्भिष्यत
इति ॥ काश्यायनोऽपि ॥ सौभाग्यवतीस्त्रिः ॥ अस्त्रिरस्कस्नानेकाम्येनैमित्तिकं
विनाकर्त्तव्यमितिस्मृत्यर्थसारः ॥ अथसंध्याकालः ॥ आश्वलायनगृह्ये ॥ अथो
स्तमितेमंडलआनक्षत्रदर्शनादेवेप्रातःप्राङ्मुखउदङ्मुखोवाप्रतीक्षेतादर्शनादिति
॥ तत्रापित्रिविधमुक्तंधर्मसारसुधानिधौ ॥ उन्नमासूर्यसंहत्वामध्यमानुष्टतारक
॥ कनिष्ठतारकोषेतासायंसंध्यात्रिधामता ॥ तथा ॥ उन्नमानुसनक्षत्रामध्यम
नुष्टतारका ॥ कनिष्ठसूर्यसंदृष्टाप्रातःसंध्यात्रिधामतेति ॥ एवायंकालः ॥
गोणकालस्तुसंध्यान्नरमुदयंचत्रिदंडात्मकः ॥ सायंसंध्यात्रिघटिकाअस्तादुप
रिष्टात्स्वतंत्रंनिर्णयसिंधोस्कंदोक्तेः ॥ एतत्कालातिक्रमेप्रायश्चित्तपूर्वकंसंध्य

॥ २ ॥

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June 2017

स्मा॰ प्रा॰ ॥२॥

कुर्यात्॥तथावस्मृत्यंतरे॥तदयाद्वृष्टिकास्तिस्रः प्रातःसंध्यामुपासिते॥सायमस्त
मयादूर्ध्वमध्यान्हेद्वादशोर्ध्वषट्॥संध्याकालस्त्वयंप्रोक्तोनिक्षत्रिसदृतिक्रमे॥विधे
यविधिमार्गेणततःकालवतीक्रिया॥तामेवाह्यमः॥संध्याकालेत्वतिक्रांतेस्नात्वा
चम्ययथाविधि॥जपेदष्टशतंदेवीततःसंध्यांसमाचरेत्॥इति॥तथावस्मृतौ॥आरब्धो
ऽः प्राणायामत्रयंप्रातर्द्विगुणंसंगवेस्मृते॥मध्याह्नेत्रिगुणंप्रोक्तमपराह्णेचतुष्गुणं
सायाह्नेद्वादशगुणंसूर्यदृश्यातताजेदिति॥तथावगौतमस्मृतौ॥कालातिक्र
मणेचैवत्रिसंध्यास्वपिसर्वदाचतुर्थार्घ्यंप्रकुर्वीतत्रिरोव्याहृतिसंयुतं॥यद्वा॥च
तुर्थार्घ्यंतुसावित्र्याद्यावाव्याहृतिसंयुतं॥कालातीतविशुध्यर्थंत्रिसंध्यास्वपिन
स्यतः इति॥एकाहाद्यतिक्रमेतिजमदग्निः एकाहेसमतिक्रम्यपमादादक्षुतंयदि ॥२॥
॥अहोरात्रोषितोभूत्वागायत्र्याश्चयुतंजपेत्॥द्विरात्रेद्विगुणंप्रोक्तंत्रिरात्रेत्रिगुणं

स्मृते॥त्रिरात्रात्परतश्चैवश्रद्दधानसंशयः॥आचांस्यादिनाकाललोपेसएवा
ह्नायःसंध्याकालतःप्राक्तामालस्याद्विनिवर्तते॥सूर्यदृश्यमवाप्नोतिशुल्कत्वम
वाप्नुयात्॥तथा॥राक्षसोपेक्षयक्षोपेरोगार्त्तेक्षयसप्तके॥संध्यावदनविच्छित्तिर्नेदो
षायकर्मचेन॥सप्तकेमप्तकेचैवसंध्याकर्मनसंत्यजेत्॥मनसोच्चारयेन्मंत्रान्प्रा
णयामंविवर्जयेत्॥कालातिक्रमेपिदोषस्यावनिमित्तानिसएवाह॥दैवाग्निर्हिज
देवानांकार्यमहतिसंस्थिते॥संध्यादीनेनदोषोस्तियेनतत्पुण्यसाधुनेति॥स्मृ
थेसारेच॥संध्यात्रयलोपेत्वष्टसहस्रमितोसावित्रीजपेदित्यत्रकेऽशक्तौतुस्मृत्य
तरे॥पतितसंध्याकाललोपेगायत्रीशतंवाजपेदुक्तमस्मीत्यलं॥संध्योत्तरंब्रह्मया
रैऽग्निकार्यंकुर्यात्॥अग्निकार्यंविनाभोजनेपायश्चित्तमग्निविधानेमानस्तोके
जपेन्मंत्रशतवारंशिवालये॥अग्निकार्यंविनाभुक्तेनरापेब्रह्मचारिणे॥स्मृत्यर्थ

सारेत्र॥सेध्याग्निकार्यलोपेस्मात्प्रायश्चित्तसद्भावंगायत्रीजपउक्तः॥निरग्नौलोपेत्वष्टशत
मिति॥अग्निरग्नयस्त्यागेतुयाज्ञवल्क्यः॥लोप्त्वाग्निकार्यंत्वन्यत्रकार्यंसमुपस्थितमना
तुरः॥कामंत्वकीर्णइत्वान्यंजुहुयादाहुतित्रयं॥उपस्थानंततःकुर्यात्स
मासंवत्सरेनहीति॥मैत्रेयीतुमिताक्षरयामुक्तं॥अग्नेरुक्तंकर्मविधाने॥लेवोधियाज
पेन्मंत्रंलक्षमेकंशिवालये॥ब्रह्मचारीस्वधर्मघ्नश्चेत्सूर्णमेवतदिति॥अथप्रा
दुष्करणकालः॥उदादित्यास्तमयादुदित्यस्योदयादिति॥बक्ष्यायनोक्त
स्त्रिद्वरणानंतरमस्तमयोदयोयथाज्ञवेतंतथाविद्वरेत्॥तथा॥अभिदृष्टसूर्ये
अविःसूर्येवेत्या,पस्तंबस्त्वेवोक्तं॥उदयास्तमयात्सर्वेद्वरणकालइतिनि
ष्कृष्टार्थः॥एतत्प्राङ्करणकालातिक्रमनक्रमप्रायश्चित्तानावत्सर्वप्रायश्चित्तमे ॥३॥
वकार्यं॥तद्यथा॥होमकालेऽस्तमयोदयात्सर्वप्राङ्करणनिमित्तपूर्वकंसा

येप्रातर्होमंकरिष्यइतिसंकल्प्यहोमद्रव्यसंस्कारात्सर्वंसंस्कृताज्येन॥ॐभूर्भुव
:स्वःस्वाहेतिसर्वप्रायश्चित्तसंज्ञेनेवऋत्वाहोमद्रव्यसंस्कारादिप्रायुक्तकालं
होमंकुर्यात्॥ ॥अथहोमकालःप्रदीपः॥अग्निहोत्रहोमस्योदयानंतरमस्तम
यानंतरंस्वमुख्यःसायंप्रदोषोंतःप्रातःसंगवांतोमुख्यकालोदृष्टोच॥गौणकाल
स्तु॥सायंहोमस्यनिशासर्वोगौणकालः॥प्रातर्होमस्यसर्वमहर्गौणकालःअग्
न्यातराऽऽहितिकालात्सायमाऽऽहितिकालइतिबोधायनोक्तेः॥प्रदोषंतस्करजन्या
:सायमाद्यचतुर्थांभागःप्रदोषः॥दिवसस्याद्यचतुर्थांनागःसंगवइतिदीपेऽक्तं॥आ
श्वलायनश्रौतसूत्रेतु॥प्रदोषांतोहोमकालःसंगवांतःप्रातः॥अत्रप्रदोषांतोना
माष्टौनाडिकाइतिफलितार्थइतिदीपेऽक्तं॥अथसायमस्तमितेहोमकालस्तुनवना
डिकेतिस्मृत्यर्थसारेऽक्तेश्च॥तथासंगवांतःप्रातरित्यत्रसंगवांतोनवनाडिके॥

सिनारायणवृत्तिः॥ ॐसमभिमेत्यादिनवविधिहोमएवतावतिकालेक्रियमाणेन
सिद्धेसप्तवति॥इतिवृत्तावुक्तेः॥पुनःपुनःकालविधिःतमतिनीयचतुर्थीहोमात्
ऊर्ध्वयादिस्विष्टकृत्सूक्ते॥ऊर्ध्वहोमकालातिक्रमेप्रायश्चित्तमूर्ध्वंगोणकालेहो
मंकुर्यात्॥तत्रप्रयोगश्च॥ऊर्ध्वहोमकालतिक्रमनिमित्तप्रायश्चित्तमूर्ध्वंकर्मा
यमोपासनहोमंकरिष्येऽसिसंकल्प्य॥होमपात्यसंस्काराःसर्वेऽज्यंसंस्कृत्या
स्रुचिचतुर्वारमाज्यंगृहीत्वासायंहोमायवस्वनमःस्वाहा॥ॐअग्नयइदं॰॥ततोहोम
संस्कारादिहोमंसमापयेत्॥एवंप्रातरपिऊर्ध्वहोमकालातिक्रमकंप्रातरोपास
नंऊर्ध्वंचऊर्ध्वसूक्तंगृहीत्वाप्रातर्वसवेनमःस्वाहा॥ॐअग्नयइदं॰॥ततःऊर्ध्वंचहोमंकुर्यो
त्॥ॐअथहोमाधिकारिणः॥स्मृत्यर्थसारे॥होमेमुख्योयजमानःपत्नीचतथैवकन्य
का॥ऋत्विक्पुत्रिणोगुरुश्वेतास्त्रयोग्नेयःस्मृतापतिः॥एतैरेवऊनंयत्तुतद्धुतंस्व ॥४॥

यमेवत्विति॥ॐत्रायियजमानपत्न्यनुज्ञयातत्समक्षमेव॥ऋत्विगादीनांहोमा
ऽवधिकारःसएवाह॥ॐसमसंतुदेयइत्यादौतत्रंऋत्विगादिना॥द्वारंयत्समं
क्षेवदन्तिऊर्ध्वंतमनर्थकंमतिः॥अन्यादादनुज्ञांविनैवहोमादिकंकुर्यात्तत्रऊर्ध्वं
वस्त्यर्थसारेऽन्यादेपत्नेवालोकुर्वीतानुज्ञयाविना॥नोएवासौप्रवास
स्यात्यत्नीधारयतेव्रतं॥सर्वेषायजमानोद्दिश्यजेन्नादिश्नुवःशुचिरिति॥ॐ
थन्याख्यादिनिमित्तिकंकर्मसंकल्प्यादिप्रयोगात्स्पष्टीकृतंतत्॥एवंपूर्णपात्रा
दिसमाप्त्यधिकारेयंविशेषोर्थसङ्गतिर्होमंकरिष्यऽसिसंकल्प्योपासनाग्नि
संमिश्यप्राणनायम्यांसिम्नन्वाहितेग्नावित्यादिवसुषीॐआज्येनस्थंतमुक्का
पंचवारमिप्राग्नीप्रधानदेवतेवरुणप्रधानेरोषणेस्विष्टकृतमित्यादिसंद्याय
ध्यइत्येतसमिद्वयमग्नावाधायपरिसमूहनादिशूर्णपात्रनिधानांतंकृत्वाप्र

त्यगनिःपवित्रवतिप्रार्थयतहींवत्सरश्चतुरोमुष्टीनिरूप्यतत्संख्ययातावेव
ओदनस्यावघातादिकाज्यभागांतंकृत्वावदानधर्मेणचरुमवदाय॥ॐमुंचामि
त्वेतिपंचर्चस्यसूक्तस्यप्रजापतिर्योयस्मानाज्ञानऋषिः इंद्राग्नीदेवताविष्टुप्छंद
दुःस्वप्नानुष्टुप्॥राजयक्ष्मनाशनेचरूहोमेविनियोगः॥ॐमुंचामित्व
पंचऋचेनपंचाऽऽहुतीर्दुःस्वप्नदृष्टस्विष्टकृतेऽऽहुतिकारिकोक्तेः॥स्विष्टकृद्
दिहोमशेषंसमापयेत्॥ज्वरादियुतस्तत्यगतोकुर्योदितिशृत्रिः॥अथदुष्ट
स्वप्नशांतिः॥ममाशुभस्वप्नचिंताविघ्नपरिहारार्थंतथास्थानरूपप्रायश्चित्तंकरि
ष्ये॥अद्यानइतिमंत्रद्वयस्यगयाबाभ्रुऋषिः॥सवितादेवतागायत्रीछंदः॥
दुःस्वप्ननाशनार्थंसूर्योपस्थानंविनि॥ॐअद्यानोऽमुवाविश्वानिऽऋव॥ ॥५॥
यश्चद्वेषोधितियंचर्वस्यात्रिर्ऋषिः॥सोमोदेवता॥यंक्लिष्टछंदः॥विनियोगःप्राग्व

त्॥ॐयश्चद्वेषोदुष्कृतंयः॥निष्कंवाघाऽन्यः॥तदन्नायन्यः॥यथाकलोन्यः
॥अजैकपाद्याऽन्यः॥५॥॥योमेराजन्नित्यस्यगृत्समदऋषिः॥वरुणोदेवता॥त्रि
ष्टुप्छंदः॥दुःस्वप्नन्योगः॥ॐयोमेराजन्नितिऋक्॥अथसुप्तोत्थितादृशो
तयः॥ममक्षुनिमित्तदोषपरिहारार्थंजपेकरिष्ये॥एवमग्रेपि॥ममाजंघस
निमित्तदोषपरिहारार्थंजपेकं॰॥ममामनोऽदृग्नेत्रदोषपरिहारार्थंजपेकं॰
नित्यममनोऽदृग्नेत्रवत्या॥ममपायुगंधाघ्राणनिमित्तदोषपरिहारार्थंजपेदि
तिपायुगंधाघ्राणे॥ॐक्षिप्तेदूननिमित्तदोषप॰र्थंजपेकं॰॥तथाममकर्णेष्व
त्युत्पन्ननिमित्तदोषपरिहारार्थंसुचस्रामंत्रंजपेकं॰॥ॐसुचस्रांऽऽदमसी
न्योष्ण्यासंसुवंचामुखेनसुश्रुत्कर्णेऽन्यामयिदक्षंऋतूं॥निमित्तदुष्टंकर्णीयं
मंत्रंजपेत्॥अथजागम्यागमानादिप्रायश्चित्तं॥जागमनीयागमनेतु॥राजस्व

जात्यार्योगमनंनिषिद्धमितिप्रायश्चित्तोक्तस्वजात्यार्योगमनस्य॥ममजात्यार्योरजस्वजागमनज
निमित्तदोषपरिहारार्थंधनमीमेत्यिमेत्रावरुणाभ्याम्याहुतिहोष्यामीत्याज्यहोमय
क्ष्ये॥ममिदाधानयस्येतुममेत्यादिसूर्यवदुल्काराग्निधोहाष्यामि॥जपयस्येतुम
र्यवदुल्काजपेकरिष्यइतिसंकल्यस्वाहाकारयदेत्यल्काजयदितिइतिः॥म
मयाज्ययाजितजनितनिमित्तकदोषपरिहारार्थंइत्ययाज्ययाजनेजयाज्योन्य
ममार्त्विज्यमितिनिषिद्धः॥ममाज्याज्यनाजननिमित्तकृतदोषपरिहारार्थंइत्यनेजया
जनेन॥अनाज्येनशुनादीनिकंदादिचेतिइतिः॥ममाप्रतिग्राह्यप्रतिग्रहनि
मित्तकदोषपरिहारार्थमित्यप्रतिग्राह्यप्रतिग्रहे॥अप्रतिग्राह्यविषयस्यादिंजप
प्रतिग्राह्यंपुरुषंकंचेतिइतिः॥ममचैत्ययूपोपघातनिमित्तकदोषपरिहारार्थमितिचै
त्ययूपोपघातेचैत्ययूपोपघातोनिवयनस्ययूपस्यत्रीणि॥एतेषुपंचसुनिमित्तेषु

BHAU DAJI MEMORIAL

×अग्नयइदं॥ २ ॥

द्वितीयमेववक्ष्यमाणप्रायश्चित्तंकुर्यादितिइतिः॥धनमीमेत्विन्द्रियंधनमायु
र्धनमन्नंगः॥धनमेविणमेतुमोधनमोत्मणमेतुमोस्वाहा॥इमंमेवरुणश्रुध्यासोच्छ
मनयोयथास्थानमिहकल्पतां॥वैश्वानरोवाहधानोनोयज्ञंवहतुममनोहृद्यंतर
ममृतस्यकेतुस्वाहा॥अग्नयइदं॥अथाव्याधितापस्वापकालीनास्तम
यनिमित्तकंकर्मणिप्रायश्चित्तं॥अव्याधितंचेत्स्वयंतमादित्योन्यस्तमिया
द्वाग्यतोनुपविश्यत्रीन्प्रोक्षेन्मृत्वा॥ऋदितेकृतःसंभवःसूर्यमुपतिष्ठेत॥तद्य
था॥ममाव्याधितापस्वापकालीनादित्यास्तमयजनितप्रत्यवायपरिहा
रार्थंसूर्योपस्थानरूपंप्रायश्चित्तंकल्प्यं॥तिष्टन्नेवार्कमुखोयेनसूर्यतिपं
चर्चस्यसूर्यपवित्रानुष्टुप्ऋषिः॥सूर्योदेवतागायत्रीछंदः॥अस्तंस्वापप्रत्य
वायपरिहारार्थंसूर्योपस्थानंविना॥अग्नेनसूर्येतिपंचर्चोजपित्वाइतिपंच

निरूपतिष्ठत॥तथाकर्मेभ्रातः॥स्वापकालीनादित्योदयजनितश्रमस्यवायव
रिहारार्थंसूर्योपस्थानरूपप्रायश्चित्तंकृ॰॥ज्य॰॥तिष्ठन्नेव॥यस्यतेविश्वति
चतस्रणंसूर्यश्चेन्नितपाऋषिः॥सूर्योदेवताजगतीछन्दः॥उदयस्वापश्रम
वायपरिहारार्थंसूर्योपस्थानेवि॰॥ज्यस्यतेविश्वाग्निधतनेतिचतस्रुनि
रूपतिष्ठत॥उपतिष्ठविहितकर्मेभ्रातस्यनेष्यतश्रुतिकारिकायां॥नस्या
द्यकर्मेभ्रातस्येतिवृत्तिः॥अथागारोपरिकपोतोपवेशनादिनिमित्तकप्रा
यश्चित्तं॥कारिकायां॰रक्तपादः॥कपोतारण्यजारण्योकः॰शुचिछविः॥
सचेष्टोचविशेलालंसमीपंवाव्रजेद्यदि॰परियेचनपर्यंतमन्वाधानादिपूर्व
वत्॥दिवाःकपोतसक्थेनजुहुयात्सूर्यंघृतं॥तद्यथा॥ममागारेणपरिकपो
तोपवेश्मनसूर्यिताग्निरिष्टनिरासार्थंदेवा॥॰कपोतइतिपक्षेनसक्थेनाज्यहो ॥७॥

मेकरिष्यइतिसंकल्यहोमं॥जयपक्षेतुजयंकरिष्ये॥अग्निमुपसमाधाया
स्मिन्नन्वाहितेग्नावित्यादिदक्षपश्चीत्राज्येनेत्यंतंचतुर्वारं॥विश्वान्देवानाज्यभा
गेणत्यादिपूर्ववच्चस्विष्टकृत्यादेवाःकपोतइतिपंचर्चस्यसूक्तस्यकपोतऋषि
र्विश्वेदेवादेवता॥जगतीछन्दः॥अग्नेरेषपरिकपोतोपवेश्मनसूर्यिताग्निरिष्टपरि
हारार्थमाज्यहोमेवि॰॥जयपक्षेजयेवि॰॥एवंमेवगृहसमीपागमनेपिज्ञेयोदेवाः
कपोतष्पदइतिहुत्वापश्चात्स्वाहाकारंयजेत्॥विश्वेभ्योदेवेभ्यइदंनममेतस
र्वंत्यागः॥शिवाःकपोतः॰शृणुक्रु॰॥हेतिःपक्षिणी॰कपोतः॥यदुलूकोमत्यवे॥
ऋचाकपोतेषतिष्टः॰॥इतिहुत्वा॥अथधनार्थंकार्यगमननिमित्तककर्मेणितु॥
मम्धनार्थेमिथ्यर्थेवयमुस्थापथस्यतइतिप्रत्यृचमाज्यहोमंकरिष्यइतिसं॰
॥जयपक्षेजयंक॰॥अग्निमुपसमाधायास्मिन्नन्वाहितेग्नावित्यादिपूर्ववदेव

ज्ञावारमाज्यहोमंकरिष्यइतिसं०॥ज्ञयंयहेज्ञपेक्०॥ज्ञग्नेमुखंसमाधायास्मिन्न
न्वाहितेनाग्नौनेषेणत्याज्यभागांते॥वयमुत्वेतिदृग्वैश्यस्यसूक्तस्यजरद्वा
ज्ञऋषिःपृषादेवता॥गायत्रीछंदः॥ज्ञएम्यनुष्टुप्॥ज्ञर्थसिध्यर्थमाज्यहोमंवि
०॥ॐवयमुत्वायपथस्यतेऽुत्वास्वाहाकारंपठन्॥पृच्छइदं०॥ज्ञग्निनाभय
॥ज्ञदिसंतेमनः॥वियथोवाजसातये०धियं॥परिद्यंधाय॥विपृच्छन्ना०
रेधय॥ज्ञारिरवंधय॥योपूषनू०क्रुष॥यातिज्ञद्भोगा०महे॥उतनो०वीयत
॥इतिदृग्मात्रंतेऽुत्वायश्चात्स्वाहाकारंपठन्॥पूष्णइदन्नममेतिसर्वत्रस्वा
गः॥॥ज्ञथार्थेलाज्ञार्थेकर्मणितु॥ममनष्टज्ञानार्थेसंपृष्ण्विदुषानयेतिपत्नू
चमाज्यहोमंकृ०॥ज्ञयंयस्तुजयेक्०॥पृष्वेवदन्वाधानाद्याज्यभागांते॥सं
पृष्ण्विदुषेतिदृग्वैश्यस्यसूक्तस्यजरद्वाजऋषिः॥पृषादेवतागायत्रीछंदः॥न ॥८॥

पृष्टज्ञार्थमाज्यहोमेविनियोगः॥ॐसंपृष्ण्विदुषा०ब्रवत्॥ततःस्वाहेतिवदस्व
वेत्र॥पृष्टइदंनममेतिसर्वत्रत्यागः॥समु०ब्रवत्॥पृष्णश्चक्रं०यविः॥योज्ञस्मे
वसु॥पृषाणा०तुनः॥पूषन्ननु०मुत॥मोकिर्नेज्ञानं०गहि॥श्रुंवंतं०इमहे॥पूष
नव०स्मसि॥परिपूषाजतु॥इतिदृत्वा॥पज्ञान्नष्टंवेपिप्रजाकामोहंसंपृष्ण्वि
तिसूक्तेनपत्न्यश्चमाज्यहोमत्यागोप्राग्वज्ञपेद्वा॥ ॥ज्ञथयदाकदाचित्प्रवा
ज्ञजिमिष्यन्पितुपुत्रयोर्गृहेष्विष्टयोश्चयष्टव्येनगवासत्रेवाऽऋः॥त्रिष्वादिसर्ज
नादिषयागस्तंतिदृग्नासर्वैःकर्तव्यइतिवृत्तिजयंतो॥तत्रयथा॥त्रिष्वज्ञाद्या
र्थोवा॥ज्ञावम्यप्राणनायम्यदृग्काकोलाकथयित्वामुकंकर्मणःप्रेषितमार्गसं
स्थानेकर्तव्यनिरासार्थेत्रिष्वादिसर्जनंजपादिकरिष्यइतिसंकल्प्य॥प्रा
ज्ञुखोवार्यग्नेरुत्तरेणनत्रिष्वमुपवेत्रयंजपेत्॥ॐप्राणापानयोरुरुमंघासत्या

प्रपद्ये देवायसवित्रेपरिददामि॥इत्यक्तोजपित्वा॥ततःआमंत्रैरितिमंत्रस्यविश्वा
मित्रऋषेर्वृहती॥जपेविनि॥ॐआमंत्रैरिति॥ॐप्राक्त्वसीत्यक्तोजपित्वा
॥महित्रीणामितिसूक्तस्यसूक्तस्यवारुणीरादित्योगायत्री॥स्वस्ययनार्थमुना
न्यामन्योन्यमनुमंत्रणेत्रिष्वविसर्जनेविनि॥महित्रीणामवोऽस्त्वेनेत्यक्तावयो
न्यमनुमंत्रविसर्ज्यप्रवासंगच्छेत्॥एवमितिसृष्टस्यनकुतश्चिज्जयेन्नवतीतिवि
ज्ञायतइतिसूत्रोक्तेः॥एवंगुरुंविसृष्टं॥गच्छंतंपथियदार्पाक्षणेप्रियदावावोव
देतिदार्कनिकदंदेतिसूक्तस्यगृत्समदऋषिः॥आद्यात्रिष्टुप्॥परस्य
जगती॥मध्यमात्रात्रयंष्टिर्वैष्णवीसामममनोज्ञावाचःश्रवणाद्यपत्राकुनानिरा
जपेविनि॥ॐकनिकदद्धनुषमितिसूक्तंहृदयंजपित्वा॥देवीवाचमितिमंत्रस्य ॥ण॥
नैगमोज्ञार्गवऋषिः॥वाग्गायत्रीदेवताविष्टुप्छंदः॥विनियोगःपूर्ववत्॥ॐदेवीवाक्॥

एतत्सूक्तद्वयस्ययात्राकालेजपः॥कर्तव्यः॥कनिकदद्धनुषेत्सूक्तंयात्राकाले
विशेषइतिसूत्रविधानोक्तेश्च॥जातवेदसइत्येतांचस्वस्ययनार्थंसदापथिजपे
त्॥जातवेदसइत्येतांसदास्वस्त्ययनेजपेत्॥ऊर्गपथिपथियातस्यनास्यात्क्षत्रियो
ज्ञयेन्नवेदितिज्ञविधानोक्तेः॥ततःपथिगच्छन्॥यदामृगारीनोनिदितांवाचंश्रु
णोतितदास्तुहिश्रुतमितिमंत्रस्यगृत्समदोरुक्रमिष्टुप्॥मृगादीनाममनोज्ञनि
दितवाक्श्रुत्याद्यरिष्टनिरासार्थंजपेविनि॥ॐस्तुहिश्रुतं॥ततोयस्यांदिशिग्रा
मद्वाशकुनंपश्येत्यांदिशंविनीयाज्ञोदिशंपश्यन्नयतोमार्गपदीप्तमुल्मुकंस्पृ
श्यां॥प्रेक्षिपदंनवमंत्रेण॥ॐजनंयमित्रावरुणामत्यमस्वर्षिणाम्॥चन्दद्दतंप्रती
त्यमाज्ञातारंमाप्रतिष्ठांविदंतमिथोनिदीनाज्जनंयतमरक्षं॥ॐजनेनमंत्रेणोनय
न्क्षिपेत्॥ततथा॥मेथानकं॥वापसम्मात्रोटयित्वातांदिशमभिमुखवत्तःस्थित्वा॥

सेस्रुचेध्रुवमभिघारयत्यन्युस्तोपसोमस्यकर्जगती॥मेथानकन्येवकरणेवि
ॐसेस्रुचेध्रुवेमुन्नयंसमाङ्क०॥अनेनमेत्रेणमेथानकंन्येवंकरुत्वागच्छेदितिहृ
त्तिःजयतेतमन्ने॥अन्युकयोरन्यस्ताहोदित्रमग्निमुरुवंमथंन्येवंकरोति॥एवंहृ
त्तेनक्लाप्तिभवति॥यद्वासर्वामुदिसुन्नयमुत्यद्यतेनघज्ञायते॥अस्मात्पुरुषा
दन्यतोवेतितद्दा॥आचम्यप्राणेनायम्यदेशकालौसंकीर्त्यममसर्वदिक्सुद्र
तमंनवितानेकनयनिरसनद्वारश्रीपंञ्चहोतावाज्याहुतीर्होमिंजपेकरिष्य
इतिसं०॥उपलेपादिपूर्ववदग्निंप्रतिष्ठाप्यान्वाधत्तम्॥अस्मिन्नन्वाहिते
ग्नावित्यानाद्यायांरातमुक्त्रात्रप्रधानं॥अग्निंवायुंआदित्यंचेमंमंवरु
णंप्राणंछंदांसिब्रह्माणंएताःप्रधानदेवताआज्यद्रव्येणाधसंन्नरुनेनरुद्र ॥ २०॥
मित्यादिसमिद्वयमग्नावाधायपरिसमूह्याद्याघारौतेचस्रुचीवज्रंस्रुवाहुती

मुद्यात्॥ॐपृथिवीहृतासाग्निनाहृतायाहृतयावर्त्रायस्माच्चयाद्विप्रि
सद्वारयेस्वाहा॥अन्तरिक्षंहृतंसद्वायुनाहृतेनहृतेनवर्त्रेणय
स्मा०वायवयद्दं०द्यौर्हृतासादित्येनहृतायाहृतयावर्त्रायस्मात्०आदि
त्यायेदं०॥दिशोहृतासाश्चेद्रमसाहृतास्तानिर्हृतावर्त्रीर्निर्यस्मात्०चंद्र
मसदद्दं०॥आपोहृतास्तावरुणेनहृतास्तानिर्हृतान्निर्वर्त्रीर्निर्यस्मात्०वरु
णायेदं०प्रजाहृतास्ताःप्राणेनहृतास्तानिर्हृतानिर्वर्त्रान्निर्यस्मात्०प्राणायेद
म्॥वेदाहृतास्तच्छंदोभिर्हृतास्तेहृतेवर्त्रैर्यस्मात्०छंदोभ्यद्दं०॥सर्वंहृतंतद्ब्र
ह्मणाहृतेनहृतेनहृतेनवर्त्रेणयस्मात्स्वाहा॥ब्रह्मणद्दं०एतास्तिस्रोवाज्याहुतीर्जु
होत्यग्नेरीक्षणंयादित्यवस्थायस्वस्त्यात्रेयजपतियतद्दजनयामहइतिच
सक्रुत्रेषं॥तद्यथा॥स्वस्तिनोमिमीतेत्वर्चसेस्यात्रिविष्वेदवाआद्यास्तिस्वस्ति

हुन्नोद्वेवुश्नोजयेवि॰। अस्मस्तिनइतिपवर्वजपित्वाइत्यरिलावासप्तर्चो
जपित्वायतइंजेतियंणेकाण्वःप्रगाथइंद्रआह्यातृतीयापंचम्योबृहत्योद्वि
तीयाचतुर्थीषष्ठ्यःसतोबृहत्यःजयेवि॰। अंयतइंद्रेतिषल्चोजपित्वापूर्व
वदुपविश्यस्विष्टइंद्रेसन्नहनहोमादिप्रायश्चित्तान्तादिहोमंत्रोषेसमाप्यक
र्मेश्वरार्पणंकृत्वा॥ प्रवासगमनेनकुलक्षयंनवतीतिवृत्तिजयंतो॥ महाध्व
गमननिमित्तकर्मणितु॥ममममहाध्वानगमनेसंभावितानेकदुरवनया
दिपरिहारार्थंसेषुषन्नश्वनइतिसूक्तस्यकण्वऋषिः॥ पूषादेवतागाय
त्रीछंदःमहाध्वगमनेसंभावितानेकदुःखपरिहारायधनावाप्त्यर्थंजप्ये
होमवि॰। जपेप्तेतुसूक्तजपेकरिष्यइतिविशेषः॥ संपूषन्नश्वनइतियावा ॥१२॥
कालेसदापठेत्॥ अन्ययनचिरंयातिकार्यसिद्धिंनैवदिति॥ अरिष्टघ्नोक्तो

स्मा॰ अन्येश्वश्वनिव्याघ्रादिभ्योनयंकरमार्गगमनेतुममसंभावितव्याघ्रा
दिनिवृत्त्यर्थइतिविशेषः॥ ॐसेषूषन्नश्वनसिर॰॥ इतिदुरुक्त्वातत:स्वाद्
तिवदन्॥ पूषन्नेहि॰॥ १॥ योनि॰ जहि॰ २ अपत्ये॰ २ज॰ ३ त्वंतस्ये॰ तवृष्टि
॥ ४ ज॰ तन्नि॰ दयः॥ ५ अधानो॰ कृधि॰ ६ ज्ञातिनः॰ विदः॥ ७ ज्ञानि॰ विदः
॥ ८ ज्ञाधि॰ विद॰ ९ नपूषणं॰ मीमहे॰॥ १०॥ स्विष्टकृदादिहोमंत्रोषेसमाप्ये
त्॥ अथप्रवासोपरथानं॥ ॥ तत्रप्रवत्स्यन्नोपासनाग्नेरुत्क्रान्त्याप्राणना
थस्यधनोपार्जनार्थंप्रोषितभार्युपस्थानंकरिष्यइतिसं॰। अग्नेःपक्रान्तिरग्ने
र्वाप्रयवोभयंमेस्तु॥ इत्युपस्थायप्रवासंगच्छेत्॥ दशरात्रादूर्ध्वंमासिक
प्रवासेत्वेतत्प्रवासादित्यस्नात्वाग्नेयंस्नात्वाचस्यप्राणनाथस्यप्रवासाद्
गतोरुमनस्वत्याचक्रगृहीतमाज्यहोममग्न्युपस्थानादिकरिष्ये॥ आज्यंस॰

स्कृत्यसुचिवसुर्वारमाज्ये गृहीत्वामनोजूतिरितमंत्रेणसर्वप्रायश्चित्तेऽज्यान
यंवोजनयेमेसख्यायसख्यायकर्मणेआप्यायध्वमघ्न्याइंद्रायभागंप्रजावतीरनमीवा
:स्थेवोस्मासुवप्रजायध्वंमाववोगोपतीरिषत्॥इत्यनेनगृहंसंवीक्षतेत
प्रविशेत्॥गृहानहंसुमनसःप्रपद्येवीरघ्नोवीरवतःसुवीरान्॥इरावहंसर्वमि
तमुक्षमाणःस्योनंहसुमनाःसविशेत्॥नोतिगृहंप्रविशन्निवेशनंमेत्रायोःमै
योरितिमंत्रमसकृदुच्चारयन्वीक्षमाणःप्रपद्येत॥ततःपाञ्चजन्यजुषोमो
:स्वधृतःपरस्मुरवज्येष्टानुपूर्व्यंणघृताणंत्रिरुत्तान्योपणिन्यायपिंड
ह्यत्रिरवघ्रायततोजपेत्॥अंगादंगात्संभवसिहृदयादधीतिपश्चाज्जपंत
तिवृत्तिजयंसो॥कुमार्यौजन्यमंत्रकंत्रिरुजिघ्रेत्॥दत्रारात्रावधीकृत्वा
नमनेवमनोज्योतिःषायश्चित्ताहुतिर्नेनवति॥श्रोतंग्रथ्नेवमेवावगतंग्र्थ॥

इतिप्रवासोपस्थानं॥अथोपासनानुगतप्रायश्चित्तं॥आचम्यप्राणानायम्योपासना
ग्निंप्रतिष्ठापनस्वयमुपवासान्योघनरुसादयिष्येइतिसंकल्प्यपल्वलपवासम्
स्तुमेसोपासनश्रोतमौसनाग्निप्रतिष्ठापनपल्वलपवासान्यामुसादयिष्यइति
संकल्प्य॥अथकारिका॥औपासनोनुगच्छेद्वेदुपलिपादिपूर्ववत्॥आहृत्यश्रो
त्रियागारास्थितिष्ठथहविर्नेनं॥अन्यस्मादौमकालास्त्रीनाग्नीयाद्यदिवागृही॥
॥तथा॥ममानुगतसौसनमयाग्नेयनयाज्यांतिर्हुत्वाघनरुत्वाद्यइतिमंत्र
ज्यंजायतनाम्नासमोद्याश्रोत्रियागारस्थमुपलेपादिपूर्वमग्निंप्रतिष्ठाप्यपरि
समुह्यपरिस्तीर्यपर्युक्ष्याज्यंसंस्कृत्यस्रुवेसंमृज्याग्निमज्वलंकृत्य॥जयाद्यति
विमदोऽग्निःपक्तिः॥औपासनानुगतप्रायश्चित्ताज्यहोमविधिः॥अथाज्यहोमे
नेषजंस्वाख्य॥अथासेनयदंसर्वप्रायश्चित्तंकरिष्ये॥ॐभूर्भुवःस्वस्वहाप

जापतइदं०।ततःपरिस्तरणानिविसृज्यपरिसमुह्यपर्युक्षणंकृत्वोत्तरेण इत्क
पस्यायकालप्राप्तहोमंकुर्यात्॥पत्युर्यज्ञमयसेतुपूर्ववत्संकल्पानंतरम
ग्निस्थापनेकृत्वाकालप्राप्तहोमंकुर्यात्॥पत्नीतुतस्माद्धोमकालादारभ्य
न्यहोमकालपर्यंतमुपवसेत्॥यजमानोपवासपक्षेप्येवमेव॥यजमानेप्रो
षितेपत्न्यामृतुमत्यामप्यनुगतेनाधानुगताग्निस्थापनप्रायश्चित्तादिस्विष्ट
कृदाकारयेदितिबोधायनः॥आहिताद्दर्शादिनोत्तमान्युत्तानिप्रकारायं
तदुत्तरेषनःसेधानमेवेतिशाट्यायनिः॥इत्यनुगतप्रायश्चित्तं॥॥अध्यान्वाहिता
न्यनुगतप्रायश्चित्तं॥अन्वाहिताग्नेर्यागात्प्रागनुगतेश्वेवंदिनिमुख्या
द्यान्वाहिताग्नेःप्राग्यागादनुगतनिमित्तंपुनरन्वाधानेप्रायश्चित्तंकरिष्य
इतिसं०अन्वाधानसमिधावग्नावैधायाज्यंहुत्वाःस्विष्टकृत्पर्यायसर्वप्रा ॥१३॥

यश्चित्तंहुत्वास्थालीपाकंकुर्यात्॥अन्वाधानोत्तरंप्रयाणनिमित्तक्रक
र्मणिकं॥ममान्वाहिताग्निप्रयाणनिमित्तेनुर्यंताइतिसंकल्प्याज्याहुतिंदत्वा
इतिसंकल्प्यसंस्कृताज्येनतुर्यं ताइतिमंत्रस्यागनीकृर्षिःविरुपोदेवता
गायत्रीछंदः॥अन्वाधानोत्तरंप्रयाणनिमित्ताज्यहोमेविष्णुंतुर्यंजा
अग्निं रस्तम०मिरेस्वाहा॥अनइदं०सर्वप्रायश्चित्तंहुत्वाविधिवद्द
क्षिणेसमारोप्यगच्छेत्॥॥अथोपासनहोमलोमप्रायश्चित्तं॥॥ममोपासनहो
मलोपजनितप्रत्यवायपरिहारार्थंमनसात्मावृतुगृहीतमाज्यंहोष्यामि
इतिसंकल्प्यपर्युक्षणाद्याज्यंसंस्कृत्यस्रुचिचत्रगृहीतेगृहीत्वामनोज्यो
तिरितिमंत्रेणस्वाहेतिमनसेज्योतिषइदं०सर्वप्रायश्चित्तंकुर्यात्।दाद्या
दिनपर्यंतमिदमेकंकाज्याहुतिप्रायश्चित्तमितिकारिकायां।तदूर्ध्वमग्नि

नाशिःघन: सेधा॥नमेवेतिपयोगारभे॥इतिहोमलोपप्रायश्चित्ते॥अपघन:
सेधाने॥ममयावत्कालंगृह्याग्निर्विच्छिन्नदोषजनितप्रत्यवायपरिहारार्थं
जातविच्छेदहेतुमसंख्यैरुक्तप्रायश्चित्तमेकप्रत्यामायेनकरिष्यइति
सं॰दधातीकुर्वीयातां॥ततोगृह्याग्निर्विच्छेदहेतोरादास्याद्ययावत्खलु
मासायंप्रातर्होमानांतत्पादर्शपूर्णमासस्थालीपाकानांवहवनीयऽन्वध्य
सेवनानांगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातुमहमुत्सृजे॥इतिसंकल्प्य॥ममविच्छि
न्नस्यगृह्याग्नेःघन:सेधानंकरिष्ये॥अपलेपाद्यग्निप्रतिष्ठापर्यन्तम
न्याहितेनाविस्रंसादिप्रायश्चित्तेनत्रिरग्निंपवमानेऽग्निंप्रजापतिं
चाज्येनाज्यमाग्नेवरुणान्निर्वृषाग्निंप्रजापतिंत्वलाजऽव्येणसूर्यंसवि ॥२४॥
त्रीयेनर्चावीरमाज्येनत्रीषेणस्विष्टकृतमित्यादिवक्षुधीवर्जं॥अग्नआयंषी

तिसिरवृणाग्नंवैश्वानसाऋषय:अग्नि:पवमानोदेवतागायत्रीछंद:।
घन:सेधानाज्यहोमेविऽअग्नआयंषीतिसमिधंहुत्वा॥अग्नयेपवमा
नायदे॰त्वमर्यमावसुश्रुतोग्निस्विष्टकृ॥विनियोग:पावत्॥ऽअत्वमर्यमा॰
वरुणोसिस्वदा॰॥अग्नयइदं॰॥प्रजापतेऽदित्यगर्भ:प्रजापतिस्विष्टकृ॥वि॰
मा॰॥ऽअप्रजापतेत्वमेतास्वदा॰॥प्रजापतयइदं॰ततःप्रक्षालितेयज्ञंजनो
पतिराज्येनोपस्तीर्यद्विर्लाजानोप्यंवावत्रीवित्रिरोप्यत्रिर्पीडंजिघ्रा
त्यंमेघायतिष्ठत्यापत्यंजनिष्वाजनोऽधत्स्व॥अर्यमाग्निंवैरुणि:पूषा
मरनुष्टुप्घन:सेधानप्रधानलाजहोमेवि॰अर्यमाद्विर्जिह्वेत्वा॥अ
र्यमाग्नयेवरुणाग्नयेपूषाग्नयइदं॰ततःऋषेऽदनसवोनयतिपत्नीभ्या
मप्रजापतिंमनसाध्यायन्नुज्रुयात्॥प्रजापतयइदं॰ततःपत्नीमुपवेशय॥

आनः प्रजामित्यनसृणंसूर्यासावित्रीसूर्यासावित्रीत्याहाऽऽज्यतोद्विरुत्तरया
द्विरुत्तरया॥ अंसेद्वेऽनुष्टुभौ॥ पुनःसंधानघधानाज्यहोमविधिः॥ आनः प्रजा
मित्यनसृणंसूर्यासावित्रीत्याऽऽज्यस्रुतोर्दुत्वासूर्यासावित्याऽऽदं॥ समंजन्वित्यस्यसूर्यासावि
त्रीसूर्यासावित्यनुवेष्टुं॥ दधिप्राशानपक्षेदधिप्राशनेऽऽज्यशेषेणवाऽऽदधा
जनेविधिः॥ ॐसमंजन्वित्यंजनेनमंत्रेणस्वयंप्राश्यपत्नीप्राशयेत्स्विष्ट
कृदादिहोमशेषंसमापयेत्॥ इतिपुनःसंधानविधिः॥ ॥ अथेष्टिप्रायश्चि
त्तानिप्रयोगपारिजाते॥ ॥ प्रतिपद्यष्टविद्यायांयदिदृष्टिःसमाप्यते॥ पु
नःपौर्णमासेष्टिःकर्त्तव्यायागचित्तेमरिति॥॥ प्रमादादन्याग्नौचेत्स्व
यंयजतेस्वाग्नावन्योवायजेच्चेन्नरातुममान्याग्नौस्वयंयजननिमित्तेपर्वा ॥१५॥
ऽकृत्स्थालीपाकंकरिष्यइतिंयद्यमामाग्नावन्ययजननिमित्तेपर्वाऽकृत्व

र्णेष्टुतिपक्षेतुपर्वाऽकृत्स्थालीपाकस्यस्थानेदर्शेष्टुतिपक्षेत्वमीसिनंकर्त्स्यंक
रवाणनस्तरीयादितिथिद्वयधानपूर्वकमिष्टिंकुर्यात्॥ ॥ अथाप्तिप्रायश्चित्त
योगपारिजातः॥ ॥ अन्वाधानसर्वेवैस्वीरजस्वलानववसितदाधेवमादिदि
वसेसद्यस्कालाधानसर्वेवंस्थालीपाकंकुर्यात्॥ अन्वाधान्वात्यरजस्वीर
जस्वलाचेन्नोगृहांतरंस्थापयित्वाप्रतिपद्येवःस्थालीपाकःकर्त्तव्यः॥ स
तिकादिनेष्टिरतीवाचेदागामीपर्वैतिथिर्भवेद्यदितृतीयंचतुर्थीनवमीचतुर्दशीवि
हायान्यासुतामतिपन्नेष्टिप्रायश्चित्तंविनैवकुर्यात्॥ तदाह्वयोगपारिजा
ते॥ स्वकालेष्टिरकृत्वातृतीयादित्यत्रस्वकालत्रुटिनागामीचतुर्दश्यंतः
कालोविवक्षितः॥ अनेतरपर्वणिचपौर्णमासेष्टिरकृत्वैवमतीतयागंकुर्यात॥
तदाह्वयोगपारिजातेजगन्नाथःस्थालीपाकादतिक्रामेदादितिद्वयमु

स्थालीपाकाद्यतिक्रामेदाप्तिरित्यनेकु

त्रचित्॥दिवसेतत्रकुर्वीतमेतत्तुस्मार्त्तकर्मणः॥तत्रार्थेयद्यतिक्रांतमेकां
र्यंपर्वण्यनंतरेपथिकृद्वोमपर्वतुकर्त्तव्यमवधानतः॥चरुनिर्वापणंत
त्पूर्वंपथिकृतागन्ये॥ज्ञन्येह्यहन्यन्यस्तदपरंजुह्याक्रमात्॥अ
न्यतुपथिकृद्वोमस्यतेचकर्ममेनिरे॥तत्तुकृत्वाघनस्तंत्रघणीतासाद
नादिकं॥निर्वापेन्नाक्षणेकृत्वाचरुःपथिकृतेग्नये॥ज्ञथार्धरहस्तंत्र
चयथाविधिसमाप्यच॥ज्ञतिक्रांतेचकुर्वीतस्थालीपाकंततःपुरेति
॥ज्ञस्यार्थःपतिपदिकर्त्तव्यस्थालीपाकस्यातिक्रमेणाग्नीचतुर्दै
शीपर्वतेनुतिथिश्चेयंकुतस्थालीपाकः कर्त्तव्यः॥ज्ञाह्याप्यतिक्रमेमेतरप
र्वण्यवपथिकृत्पूर्वेकालातियजनयागंकुर्यादिति॥तत्रापितिथिविशेष ॥२६॥
माहाचार्यैःस्मृतिरुपेण॥ज्ञुनेरुनितुकार्यास्यात्प्रदृष्टिःपश्चात्ततःपरैः॥

नीतीतिदृष्टिश्चतुर्दश्यांचतुर्थ्यांमध्यंपर्वके॥नवम्योवद्वितीयायांकार्याह्यनु
तयस्तथा॥मध्यंपर्वकेमध्यपर्वमध्ये॥ज्ञदृश्यंनित्यर्थः॥येचकेपंचमदिवसे
यत्रम्यांनेत्यर्थःयत्तुवैष्णिकायामुक्तं॥योर्णमासस्येदर्व्यंहोतावायदक्षि
णेत्त॥तदर्द्धर्चुयादेवममावास्यायेतिच॥हव्येहविःहोतारुत्विक्।
ज्ञनेवंकृत्वापश्चिकृतोवैश्वानरोवाज्ञतिपन्नकार्यः॥एतदर्थयावदन्य
त्पर्वणेनकालः॥तत्रोक्तप्रायश्चित्तमेवघनरात्रियज्ञानुष्ठानोऽधिका
रीतरावरोधनकालइति॥तदेतत्सर्वंतरविषयमेवेतिप्रयोगपारिजा
ते॥ज्ञाश्वलायनानांतु॥ज्ञतिपन्नेष्टितिर्यंतरंग्रहणात्॥पर्वद्वयातिक्र
मेणनिर्णयमाह्काशिकाकारः॥ज्ञन्यातिक्रमेकार्यएकःपथिकृतःश्व
रुःतृतीयघनरात्रोनांतुपर्वणमतियातेन॥घनरोधयमिछेतिकेचिन्मन्यं

विदोद्विजाः॥ इतिप्रयोगपारिजातेऽनेनकः॥ दृष्टित्रयसमायोगात्स्मार्ताग्नि
ः संक्षयमृच्छतिद्वयोर्योगेतुकार्य्यास्यादृष्टपूर्णेन्दुतिथैतैः॥ वह्निष्टीनांसमायो
गात्स्मार्ताग्निःसंक्षयंव्रजेत्॥ क्रोताग्निरुद्वयोर्योगेकार्यकल्पेक्रमिष्यु
तिरिति॥ स्मार्तश्रौतेषुजातेषु॥ दर्शेऽह्निपौर्णमासीचेत्तुल्योष्टद्वयमेकचा॥
एकस्यादरुद्वयोरह्नेनचेतिते॥ अथेतस्ययोगः॥ ममदर्शीयोर्णमासद्वा
लीपाकातिपत्तिजनितप्रत्यवायपरिहारार्थंपश्चिमद्यागपूर्वकमतिपन्न
स्थालीपाकंवाकृत्वातस्यपूर्णेन्वाधानेकुर्यात्॥ अत्राप्यतिक्रमेतिपन्नया
गस्यादरुद्वेप्रायश्चित्तंकृत्वाकालप्राप्तंप्रतिपदिष्टंसद्यस्कालान्वाधान
पूर्वकंकुर्यात्॥ तत्रममदर्शीयोर्णमासातिपन्नस्थालीपाकजनितप्रत्यवायप ॥२७॥
रिहारार्थंपादरुद्वेप्रायश्चित्तंअमुकप्रत्याम्नायत्वेनकरिष्यइतिसंकल्प्य

दर्शस्थालीपाकं

कृत्वासद्यस्कालान्वाधानपूर्वकंप्रतिपदिष्टंकुर्यात्॥ द्वितीयपर्वातिक्रमे
पूर्ववदागामीपर्वमध्येकुर्यात्॥ तत्राप्यतिक्रमेतत्पूर्णेपश्चिमकृत्पूर्वकंका
र्य्यं॥ यश्चिकृदिष्टस्वत्रेतावाकुर्वीतेत्यसमानतंत्रोवाकुर्यात्॥ तस्याप्यतिक्र
मेतृतीयप्रतिपदिदुक्तंतन्नद्वयप्रायश्चित्तंकृत्वाधिकृत्यप्राप्तकालमिष्टिं
कुर्यात्॥ तत्रममदर्शीयोर्णमासस्थालीपाकातिपत्तिजनितप्रत्यवायपरिहारा
र्थंपादरुद्वेप्रायश्चित्तंकरिष्यइतिसंकल्प्यंकृत्वाचप्राप्तकालमिष्टिंकुर्यात्॥
तस्याप्यतिक्रमेऽग्रागामीपर्वयंतत्पूर्वोक्तवदेवकुर्यात्॥ तत्राप्यतिक्रमे
स्मार्ताग्निर्नश्यति॥ पूर्वोक्तघनराधेयघनःसंधानेकृत्वाप्राप्तपर्वणिप्रतिष्टि
कुर्यात्॥ घनराधेयंतुस्थालीपाकत्रयातिपातेचतुर्थपर्वातिक्रमेचस्थाली
पाकत्रयातिपातेबोध्यं॥ दिरण्यकेत्रीगव्यसत्रे॥ यदिपर्वणिविच्छेदोमन्य

स्मा॰श्रा॰ ग्निकृतेनयाज्येपद्यादिद्वौवैश्वानरयग्निकृतोयदिवदुस्युनराधयमितितद्य
॥१८॥ था॥ममविच्छिन्नस्यगृह्याग्नेःघनरस्मुत्यत्यर्थंजयेतायुक्तंघनराधयेकर्म
ष्टृतिसंकल्प्य॥अग्न्याधेयीकसंभारेष्वग्निंप्रतिष्ठाप्यपर्यूहनाद्याज्यसं
स्कृत्याज्याच्छेषंस्रुवादुतिसर्वंघायश्चित्तेवदुत्वापर्यूहनेत्रोक्षणंकृत्वा
कुर्यात्॥समारूढसमिन्नाशेसमिज्जवोवाद्यमग्न्युत्पत्तिः॥तत्रममसमा
रूढसमिन्नाशजनितपत्यवायपरिहारार्थंवाघनराधयेकरिष्यइतिसं
कल्प्य॥विशेषः॥इतिकारिकाद्युक्तंघनराधये॥अन्वाधानेष्टिमध्येचे
त्ग्रहणंचेन्नोनक्तंप्रायश्चित्तेकुर्यात्॥तद्यथा॥दृष्टिमध्येदविरासाहनीते
ममन्वाधानेष्टिमध्येचेदोपरागजनितंवेगुण्यपरिहारार्थंअग्नाहोगोरित्यका
ज्याहुतिनवोनवदुत्यंपस्त्यानेकरिष्ये॥अग्नाहोगोरित्यरातुरलोगोतम
स्य

MEMORIAL

ग्वेऽमागायत्री॥दृष्टिमध्येचेदोपरागवेगुण्यनिरासार्थमाज्यहोमविं॰ऊर्ज
ग्नाहोगो॰गृह्णस्वाहा॥चेऽमसदृक्षं॥सवैतत्तत्रत्यायनवोनवइत्यस्यसूर्यो
सावित्रीसूर्यासावित्रीचेऽमास्त्रिष्टृप्चेदोपरागवेगुण्यनिरासार्थमुपस्था
नेवि॰॥ऊंनवोनवो॰मायुः॥ततदूर्ध्वाधानादृष्टिप्रक्षानहोमः॥एवंसूर्यग्रह
णेतुसंकल्पादोषयोरुक्तयो॥उद्वयमित्यस्यप्रस्कण्वःसूर्योनुष्टुप्॥सूर्यापरा
गवेगुण्येत्यादिसूर्यवत्॥ऊंउद्वयंतमसस्परि॰ज्योतिरुत्तमंस्वाहेतिसूर्यायेदं॰स
वेषायश्चित्ते॥चित्रंदेवानामितिकुत्साःसूर्यस्त्रिष्टृप्॥सूर्योपस्थानेवि॰ऊंचि
त्रंदेवा॰षश्चेत्कृपस्थायदूध्वानादिकुर्यात्॥दूरेन्वाधानेष्टिमध्येग्रहणप्रा
यश्चित्ते॥ ॥अन्वाधानेष्टिमध्येप्रयाणेपस्थिते॥ ॥ममान्वाधानेष्टिमध्ये
प्रयाणेवेगुण्यनिरासार्थंतुर्यातादृक्कृच्छ्राज्यहोमेसमारोपेचकरिष्ये॥ऊंआज्यं

संस्कृत्य॥ कुम्भंताङ्गिरसोग्निर्गायत्री॥ आज्याधानेष्टिमध्येप्रयाणनिमित्त
माज्यहोमेवि॰ ॐकुम्भोताङ्गिरस्तम॰ यमिरेस्वाहा॥ अग्नयइदं॰ सर्वप्रायश्चि
त्ते॥ अरण्यादिषुग्निसमारोप्यहोमकालेग्निंप्रत्यवरोह्यप्रातर्होमानंतर
मिष्टिंकुर्यात्॥ इतिप्रयोगपारिजाते॥ आज्याधायप्रतिपदिप्रमादादिदर्शो
करणेप्रातरपासनोत्तरंकृत्वाज्याधानयागाकरणजन्यवैगुण्यनिरासा
र्थंव्यस्तसमस्तव्याहृतिभिराज्यहोमे॰ इतिसंकल्प्य॥ आज्यंसंस्कृत्य॥ व्य
स्तसमस्तव्याहृतिभिर्हुत्वाग्नपनरन्वाधाययागंकुर्यादितिप्रयोगपारिजाते
॥ यजमानेप्रोषितेद्वैतोपल्लवादिकृत्विगादिनाग्निंसमारोप्यारण्यादिपल्या
दायगच्छेदितिबोधायनः सर्वत्रगतेकर्मणियजमानस्यार्द्धांगत्वेनस्वयंहोतो
द्विसर्गस्यमंमेवरुणेतत्वायामीतिस्रुवाहुत्वा॥ गंधाद्वारांदुराधर्षांनित्यपुष्टांकरीषिणीं
ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपह्वयेश्रियं॥ इतिश्रीं॥ ॥१९॥

नमोमेवित्तियंकृत्वेजपेदितिबोधायनः॥ तथा॥ आज्याधानोत्तरंयजमान
स्यरेतोविसर्गेप्रधानेंगंसूर्वंममाज्याधानोत्तरंस्वप्नेरेतोविसर्गेवैगुण्यपरि
हारार्थंमिमंमेवरुणतत्वायामीतिद्वाभ्यामाज्याहुतीरविपृजांजयंश्चकरि
ष्यइमंमेवरुणतत्वायामीतिद्वाभ्यांवक्ष्यमाणऋग्भ्यांचस्वप्नेरेतोविस
र्गेवैगुण्यनिरासार्थेमाज्यहोमेवि॰ ॐइमंमेवरुण॰ चक्रेस्वाहा॥ ॐतत्वा
यामिमोषीःस्वाहा॥ वरुणायेदंनममेतिद्वयोः सर्वेप्रायश्चित्ते॥ तथारीवे
पृजांजपंकुर्यादितिबोधायनः॥ तत्रबुद्धिपूर्वंरेतोविसर्गेतुजयेव्रतपतयेस्वा
लीपाकंकुर्यात्॥ ममबुद्धिपूर्वंकरेतोविसर्गेवैगुण्यनिरासार्थंमग्नयेव्र
तपतयेस्वालीपाकंरविपृजांजपेनमोमेवित्तियमित्यृचैवेतिबोधायनस्
त्वेदीपोक्तेश्च॥ ॥अथनमित्तिकप्रायश्चित्तानि॥ ॥अर्घाकक्षाम्यापरा

सान्वङ्गाग्निरायतनाद्बहिर्गमननिमित्तप्रायश्चित्तेकरिष्ये॥ इदंतइत्यस्यह
दुवधोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्प्रजाग्निनिर्हरणेविष्वङ्न्यदृदंतश्चकं॰जनित्रेद
तिमंत्रेणाग्निमन्तःप्रक्षिप्याज्यंसंस्कृत्यसर्वंप्रायश्चित्तंहुत्वा॥ग्राम्याय
मोनाग्निसमीपेवपनविष्टयज्ञमानः षट्त्रिंशादंतेभितः ग्राम्यादायतः प्र
क्षिपेतग्राम्यायावहरंगच्छतितावदेनमपरिमतइतिमंत्रेणसंस्थेथेवमगं
तत्रहोत्रावलोकेश्रुतावप्येवं॰ग्राम्यापरासदेग्राद्धरग्निगमननिमित्त
प्रायश्चित्तमनयेस्थालीपाकंकरिष्यइतिसंकल्प्यश्वेवदग्नावग्निप्रक्षि
प्याग्नयेपथिकृतेस्थालीपाकंकुर्यात्॥ इर्णेहुतिर्वाग्नयेपथिकृतेस्था
दैवेवरूपा॥ बह्वीनामेकदेशापहारेमनस्वतीस्वकंप्रायश्चित्तंवदि ॥२९॥
कायांनान्यत्र॥ ममोपासनाग्नेरेकदेशापहारेवेगुण्यंनिरासार्थंमनस्व

स्वेकाज्यादुतिर्होष्यामि॥ ॥इध्माधानोत्तरंहविर्दोषेतुदुष्टहविस्थानेशु
ज्यप्रतिनिधिंकृत्वास्थालीपाकंसमाप्यदुष्टहविरसुपस्थिप्यान्वाधाना
दियागः पुनःकर्तव्यस्तत्रममेध्माधानोत्तरंहविर्दोषनिमित्ततदेवताक
स्थालीपाकंकुर्यात्॥ इध्मानास्तर्वंहविर्दोषनिमित्ततदेवताकंदविः पुन
रुत्पादियेष्यं॥ तदुत्पाद्ययथापूर्वंजुहुयात्॥ अंगदग्धदोषेतु॥ममांगदग्धदो
षनिमित्तमंगदग्धविः पुनरुत्पादियिष्ये॥ ज्ञाज्यंपुनरुत्पाद्यांगदोषंसमाप
यत्॥ ततःसिष्टकृदर्थंहविर्देयेतुनिमित्तमाज्येनसिष्टकृदाद्यंगंकरिष्य
तिसंकल्प्याज्येनैवसिष्टकृतेकुर्यात्॥ दोषस्तु॥ प्रच्युतेस्तुनरक्तः कृष्णः की
टैर्वामिश्रंसविनिःवमासकशुक्रमज्जास्थिमूत्रविट्स्वेददूषकैः॥ ऊनषा
ड्यंगपर्वानेसदुष्टानिस्युर्दोषितु॥ निन्दानिवेत्तिसक्थानिदुष्टानिस्युःस्त्रि

पेज्जले॥तथा॥स्रुक्वेतन्निद्येतर्त्यन्यामाद्त्यजुहुयाद्वि:॥वानस्पत्या
न्निम्नान्निम्नादद्भ्यस्त्वोष्पित॥इतिकारिकायां॥ ॥अन्यगृह्याग्निसं
सर्गेतु॥ममान्यगृह्याग्निसंसर्गदोषजनितप्रत्यवायपरिहारार्थंजग्न्येवि
विचयस्थालीपाकंकरिष्ये॥अग्निद्वयस्याग्नेयोयुगपद्वसमिधौगृहीत्वा
तस्मिंस्संसृष्टाग्निसमारोपमंत्रेणप्रताप्य॥अङ्गाग्निरितिमंत्रस्यवामिष्ठो
ग्निस्त्विष्टकृ॥अन्यगृह्याग्निनास्वाग्निसंसृष्टद्विधाकरणेविनियोग:॥ॐ
अङ्गाग्निरोमतयो॰मानुषाणं॥इतिमंत्रेणविभज्यतंदेवेभ्योक्तिनेप्रतिष्ठा
प्यस्वस्वसमिधंप्रत्यवरोहतिनिक्षिप्याग्नेयेविविचयेस्थालीपाकंकुर्यात्
॥औत्तरवेदिकंगंतव्यं॥निर्वपणेतु॥आग्नेयेविविचयेत्वाजुष्टंनिर्वपामीत्याग्न
येविविचयेस्वाहेतिजुहुयादन्यत्समानं॥यद्वा॥अग्नेयेविविचयेस्वाहेति ॥१२७॥

पूर्णाहुतिः॥अग्नेयेविविचयइदं॰॥इदंसर्वंत्यक्तायाग्नेयस्थालीपाकेजुष्ट
पूर्णाहुतिरितिबोद्धव्यं॥गृहदाहेतु॥ममगृहदाहनिमित्तमग्नेयेस्थालीपाकं
स्थालीपाकंकरिष्येअग्नेयेसामवतेस्वाहेतिनामदेवतायैनिर्वपत्यागोस्त:पू
र्णाहुतिर्वा॥ग्रावाग्निनागृह्याग्निसंसर्गे॥ममग्रावाग्निनागृह्याग्निसंस
र्गजनित॰र्थमग्नेयेऽष्टाकपालेस्थालीपाकंकरिष्ये॥अग्नेयेऽष्टाकपालेनामदेवता
यैनिर्वपत्यागोस्त:पूर्णाहुतिर्वा॥पंचमाग्निनासंसर्गेतु॥ममपंचमाग्निना
गृह्याग्निसंसर्गनिमित्तमग्नेयेसंसर्गीयस्थालीपाकं॰॥अग्नेयेसंसर्गीये
स्वाजुष्टनि॰अग्नेयेसंसर्गीयस्वाहेतिपूर्णाहुतिर्वा॥ग्राम्यपंचमाग्निरिति
हरिः॥ ॥वैद्युतनस्वगृह्याग्निसंसर्गनिमित्तमग्नेयेक्रमंतेस्थालीपाकंक॰
॥अग्नेयेक्रमंतेत्वाजुष्टंनिर्वपामि॥अग्नेयेसुमतेयस्वाहेतिपूर्णाहुतिर्वा

स्मा० प्रा० ॥ ॥ अन्यगृह्याग्निनास्वगृह्यदहतिस्रुवाग्निनाग्निनोवैद्युतेनतु॥स्व
॥२२॥ गृह्याग्निसंसर्गेतुपवनिमित्तेऽपिसकल्पोऽत्रमन्त्रसमिध्यमारोप्यलोकि
कोनोपत्यवरोत्यतन्निमित्तप्रायश्चित्तस्रुवस्थालीपाकंकुर्यादितिप्राय
श्चित्तप्रदीपकृत्॥ ॥यर्वण्यश्चुपातेतु॥ममयर्वण्यश्चुपातनिमित्तमग्नेय
व्रतपतयेस्वाहेतिपूर्णाकृतिर्वा॥अथवातत्यर्वणिअश्चुपातनिमित्तम
ग्नेयव्रतपतयेस्वाहेति॥पूर्णाकृतिर्वा॥अथवातत्यर्वणिस्रुस्थालीपा
केनसमानतंत्रेकुर्यात्॥तद्यथा॥ममयर्वणिकर्मणिपर्वलोपनिमित्तम
ग्नेयव्रतपतयेस्थालीपाकंसंकल्पितंदर्शस्थालीपाकेनयक्ष्ये॥अग्नेयव्र
तपतनिर्वापस्ततःपूर्वप्रधानदेवतायाहोमोप्येवं॥पवित्रनाशेतु॥ ॥पवित्र ॥२२॥
नाशनिमित्तमग्नेयंपवित्रवंतस्थालीपाकंक॰॥अग्नेयंपवित्रवंतस्वाहेति॥

पूर्णाकृतिर्वा॥सर्वेष्वध्वरेषुतद्विध्वरेषुनिमित्तेसर्वेप्रायश्चित्तंकरिष्ये॥
सर्वेचःस्वःस्वाहेतिसर्वप्रायश्चित्तंजुहुयात्॥अनुक्तोक्तप्रायश्चित्तोत्तरम
पिसर्वत्रैवोदुच्यमिदं॥ ॥स्वयमग्निर्ज्वलनेतु॥स्वयमग्निर्ज्वलनेवगुण्प
रिहारार्थंमुद्दीप्यस्वेतिहुत्वाग्न्यासमिधावाधास्येतिसंकल्प्यद्दीप्यस्वजात
वेदोयद्धनिर्ऋतिंममपद्मेस्वमत्यमावहजीवनेचदिद्यूनादिद्यून॥मानोहि
सीज्जातवेदोगामश्वंपुरुषंजगत्॥अविन्दन्नस्यागहिप्रियामापरिपातय॥
इतिमंत्रान्यूंद्वसमिधावानावादधात्॥जुहोतिचोदनाजातनात्रस्वहाकारः
॥ अथान्युपघातेनान्यानित्रिकांडमंडेनश्वसूकरगर्दभकाकशृगालैःकुक्कु
टमर्कटश्वभिरन्यजातपातकिभिःकुणपैर्वासूतिकयापिरजस्वलयावारलोवि
ण्मूत्रपुरीषवीर्यास्रुग्लोमनखानिसेर्दुष्टास्थिमांसमज्जान्यैर्वास्पृष्टेसंस्पृष्टेवा॥जु॥

रोपिताऽरणिस्यत्रीकृत्वेनस्यत्रीनेपिवा॥आसमभारुहमञ्जिद्वावेद्वापति
तानिः॥अथवाऽपिसंगच्छेदन्तोकाममोहितः॥इतरेणनिमित्तेनाग्न्याधि
येऽपवस्तोयद्वासर्वोपघातेपुनस्त्वेत्यनयासमित॥इति॥पुनस्त्वेतिमंत्रेण
पुनरग्निसमिध्यादेवंसर्वेष्वग्न्युपघातेष्वेवमेवत्यापस्तंबस्त्रोक्त्रा॥तद्य
था॥अग्न्युपघातेवैगुण्यनिरासार्थंपुनस्त्वेतिसमिधमाधास्ये॥उपुनस्त्वादित्या
रुद्रावसवःसमिधतांपुनर्ब्रह्माणोवसुनीथयज्ञैःयेतेनत्वेतनुवोघर्मयस्यस
त्याःसंतुकृत्यजमानस्यकामाइतित्रयोप्रहरेत॥जुहोतिचोदनालाघवान्नात्र
स्वाहाकारःस्वाहाकारंकेचिदिच्छंतितन्मतेस्वाहेतिहुत्वा॥आदित्यैरुद्रै
स्त्वांवसुनीथेत्येतेनहुत्वेनमम॥इतित्यजेत॥अत्रत्रैवोपायनमंतेपुनस्त्वेत ॥२३॥
येचसुबाहुरितिजुहुयात॥दुष्कृतं॥अकृतायुद्धेनवान्तप्राशनेन॥ममाकृता

यपणनवान्नप्राशननिमित्तंवैश्वानरायस्थालीपाकंपूर्णाहुतिर्वा॥॥द्विषद
न्नोजनेन॥ममद्विषदन्नोजननिमित्तमग्नयेवैश्वानरायस्थालीपाकं॥॥
श्रवणाकर्मणिशरेडाश्रपणादारभ्यकपालोद्वासनपर्यंतकपालनाशेतु
॥हविःश्रपणस्त्रैकपालत्वेननिमित्तमग्नयेवैश्वानरायस्थालीपाकंगा
यत्र्याश्चेतिकपालसंधानमग्निरितिद्वाभ्यामक्षपक्षेपणंचकरिष्ये॥गाय
त्र्यावाग्रतोक्षरयासंदधामीतिसंधानमंत्रेणाग्निकपालेसंधानमक्षिःसंधाय॥
॥अग्निर्नोयर्मोजीरदानुर्यतआर्त्नस्तदगन्पुनः॥इध्मोवेदिःपरिधयस्त्रैवेष
मस्यायुरचुस्तरस्तु॥त्रयस्त्रिंशान्नवोयान्वितऽन्वतऽसंयुङ्क्तेस्वधयायायेय
जेते॥सन्निध्रिंऽपतिदधोयजस्वाद्यायुङ्क्तेऽप्तेकदेवानितौद्वाभ्यामक्षकपा
लंक्षिपेत्॥॥कपालोपधानकालेनिर्हृतोगारेडरोवाग्नेपधानात्सर्वमनुगच्छे

स्मा॰ प्रा॰ ॥२४॥

त्॥ संस्कृताज्येनमनस्वतीर्जुषाणः कपालेगारेनिधायतर्हवींषिनिर्वपेत्॥ दीक्षेत॥
क्षे॥ कपालस्याग्नुचिसंसर्गेतु॥ ममकपालस्याश्रुचिसंसर्गोनिमित्तमस्तिन्न
इतिहाभ्यामक्षेपेकरिष्ये॥ इतिसंकल्प्यक्षिपेत्॥ ॥मन्मयोतरस्याज्याद्य
ग्नुचिसंसर्गोवीन्नेवा॥ममन्मन्मयेतरस्याज्याद्यमुक्तस्याश्रुचिसंसर्गेचनिमित्तनेन
दनेतु॥ नेदनेवैगुण्यनिमित्तेवेन्नमिरित्यक्षपक्षेपेकरिष्ये॥ न्नमिर्नेमिमगान्नो
तामात्रमप्यगान्न॥ न्नयासमवैत्रैःपत्नुनियोनोद्वेष्टिसन्नियुतामितिमन्त्रेणश्रु
चिसंबद्धमन्मयोतरंनिन्नेवाक्षुक्षेपेत्॥ पात्रांतरंयोजयेत्॥ श्रवणकर्मणि
ऽरोदात्रास्कुटेद्वोस्येतत्व॥ ॥ममपुरोडात्रास्कुटीनिमित्तेकिमुस्यतसीतिव
र्हिषिनिधानेमाहिंसीरित्यनिमंत्रणेचकरिष्ये॥ उस्यतनेतु॥ उस्यतनेनिमित्त ॥२४॥
निमित्तिवैगुण्यात्॥ किमुस्यतिसमिकिमुसेष्टाःस्रोतःस्रोतेरिद्गतिकुत्सयोरेयङि

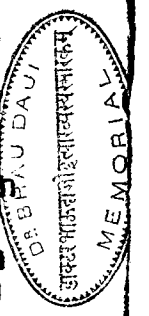
DR. BABASAHEB AMBEDKAR MEMORIAL

योन्त्स्यासीदसदनेस्वमासीदसादनेस्वमित्यन्नयत्रापनेनेवर्हिषिनिधाया
निमंत्रयेत्॥ माहिंसीर्देवैरितस्त्राज्यनेतज्जाज्यस्यगानःकिंचनरीरियःयो
गक्षेमस्यस्रोत्यात्रस्मिन्नासीदवर्हिषीत्यनिमंत्र्यसंदध्यात्॥ जीवतोमतत्रब्द
म्श्रवणेतु॥ स्वस्यमत्तत्रदृश्यश्रवणनिमित्तान्नयेसुरुनिमंतेस्त्रोजीपकंकं॰॥
पूर्णोक्तिपक्षेविशेषः॥ ज्ञान्नयेसुरुनिमंतेत्वाजुष्टंनिर्वपामि॥ ज्ञान्नयेसुरुनिमंते
स्वाहेतिहोम॥ ॥ अथापियमत्तज्जननेतु॥ ममन्नायायाःगोर्वायमत्तज्जनन
निमंतेमरुन्द्यःस्त्रोजीपकंकरिष्ये॥ मरुन्द्यस्त्वाजुष्टंनि॰ मरुन्द्यःस्वाहेति
पूर्णोक्तिवो॥ ॥अथहूयमानाहुतिस्कंदनेतु॥ ममहूयमानाऽऽहुतिस्कंदन
निमित्तेदेवाजनामित्यनिमंत्रणेनसर्वत्रायश्चित्तेकरिष्ये॥ स्कंन्नमादायानिम
त्तोदनेन॥ देवाजनमगन्यत्तत्स्वमाशीरवतुवर्हतो॥ नूतिर्घनेनमुंचतुयत्तोय

ऽपतिमेदसः॥ ऽपतयेस्वाहाऽनुवनपतयेस्वाहाऽनूनानांपतयेस्वाहायऽस्य त्वाप्रमयान्मयाऽतिमयाऽभ्रञ्चस्कंदाऽइत्येतदेनमेत्रेणऽतामाऽकृति मनिमऽस्यतऽइति॥ मेनोप्रक्षिप्यसर्वंप्रायश्चित्तंकृत्वाग्ऽइतिनारायणः॥ ॥ऽअनाऽकृतिरूपऽहविस्कंदनेसु॥ ममानाऽकृतिरूपंविस्कंदनेषुगुण्यनिमित्तदेवाऽजनमित्यनिमन्त्रंनंसर्वंप्रायश्चित्तंकरिष्यऽइतिसंकल्प्यपूर्ववत्॥ ऽन्यविशिष्टनप्रंचरेत्॥ त्रैषाऽन्यविषुनर्मंत्रवन्निवीषादिकुर्यात्॥ सर्वंप्रायश्चित्तंचेतिकारिकायां॥ निमित्तानंतरंसर्वंप्रायश्चित्तंनवेदिस॥ ऽज्यसंस्काराप्रागेवयदाऽदोषऽस्यद्यते॥ तदा॥ ऽज्यसंस्कारानंतरंप्रायश्चित्तंकुर्यात्॥ सर्वेऽऽकृतिमात्रऽहविषांस्कंदनेप्राप्तंप्रायश्चित्तमिष्यते॥ ऽऽकृतिप्रमाणंचऽऽवऽवऽऽप्राणंस्रुवबिलपर्यंत॥ स्रुवबिलंचंगुष्टपर्वप्रवेशनाकंठनऽव्याणंऽत्वंगुष्ट॥

र्वमात्रंस्कंदनेप्रायश्चित्तमितिदीपऽक्रं॥ ॥ऽइत्याविश्रोयेस्कंदनदोषाभावः॥ नस्मऽग्नोदविधानेवद्यास्तीर्णेचबर्हिषि॥ कृचैवप्रस्यपाणौचस्कंददोषानविद्यतऽइतिदीपोक्तेः॥ ऽग्नोस्कंदनदोषायवादः॥ सपाकसमयेतरविषय॥ तत्रन्यायादुसेकानिष्पावदोप्रायश्चित्तान्मानात्॥ कृचौग्निरोत्रप्रसिद्धः॥ ऽथदेवताव्युक्रमेसु॥ देवताव्युक्रमनिमित्तयद्वोदेवाऽत्याज्याऽकृतिर्ब्रह्मौन्यमेधामुख्यदोम्यऽव्यदानेचकरिष्य॥ संस्कृताज्येनयद्वोदेवाऽत्यस्याग्निरपामरुतस्तिष्टुप्॥ ऽथऽकंदेवताव्युक्रमनिमित्तमाज्यहोमेविऽयद्वोदेवाऽकृतिऽनिधेतनस्वाहेति॥ ब्रह्मास्वयंधासु॥ वाऽकृतिंऽजुऽक्रयात्॥ मरुन्द्यऽइदं॥ सर्वंप्रायश्चित्तं॥ यजमानस्यगृहेमुख्यऽव्यंतऽऽलेन्यमेदक्षिणाऽवेनदद्यात॥ इदमेवप्रायश्चित्तं॥ मंत्रव्युक्रमेऽजवदानव्युक्रमेनिर्वोपव्युक्रमेयागव्युक्रमेऽइत्यादि

तत्रह्युक्रमेत्येयं॥तत्रव्युक्रमनिमित्तेऽव्यव्युक्रममवदानव्युक्रमनिमित्तेव्यु
क्रमनिमित्तमित्यादिनिमित्तेषु॥यद्वैदेवाइत्याद्याऽऽकृतिषुप्रायश्चित्तसंकल्पे
कुर्यात्॥सर्वत्रैवप्रायश्चित्तरूपंजपेद्धोमंवाब्राह्मणेवरंसर्वंकुर्यात्॥ऊर्ध्वोति
ऊपतीतिप्रायश्चित्तेब्रह्मणमित्याश्वलायनमूत्रोक्तेतदाचेतुयजमानःस
मानन्यायत्वात्॥तत्रस्वकालेकर्मकरणेनिमित्तप्रायश्चित्तमुक्तंतस्मिन्प्रा
यश्चित्तेकृतेतीतकर्मकार्यनिवेत्तिमकृतेवेदः॥तदुक्तंकारिकायां॥प्रायश्चि
त्तेकृतेपश्चादतीतमपिकर्मवै॥कार्यमित्येकआचार्योनत्यन्येतुविपश्चितः॥
इतियागात्माकल्पुक्रमेसतिद्वैदेवाइत्याद्युक्तप्रायश्चित्तंकृत्वायागंकुर्यो
त्॥प्राग्यागात्तव्युक्रमेऽतीतेइदंकृत्वायजेततदितिकारिकायां॥ऊविशेषा ॥२६॥
केत॥ऊपक्रमेनेवदर्विषायागसमाप्यामभयागसाधनीस्रुवैरुपक्रमानि

मित्तंचतुःप्राशयर्यागमितत्रीहिनिष्पादितोदनेनचतुरोब्राह्मणान्भोजयिष्य
इति॥उक्तमोदनंकृत्वाचतुरोब्राह्मणान्भोजयेत्॥एकद्वित्रीभोजनपर्याप्तमन्नं
प्राप्तमितिकारिकायां॥दर्विदोर्द्वेयदाय---पर्याप्तमदग्धंचेन्नश्यतेतदा
नेनेवयागःकर्त्तव्यःनचेत्तेषिकृप्रायश्चित्तेयदात्वदानपर्याप्तमदग्धंच
नश्यतेतदातावन्मात्रेणवयागंकृत्वातेत्रीधेसमाप्यममदर्विदोर्द्वेनिमित्तेऽ
न्यर्थागेकरिष्ये॥ऊन्वाधानादिष्वन्यर्थागंकुर्यादितिकारिकायां॥ममानव
त्रिष्टयागयर्योनदर्विदोर्द्वेकृतेनहेविरेसरान्नोत्पतेत्कृत्वान्वारब्धयाग
:कार्यः॥घेरोश्वत्थपर्णेप्राग्दक्षिणातापदुत्तिष्ठेऊग्नेयस्वर्कृतेसुवाऊर्कृतेः।
यदिदक्षिणतउत्तिष्ठेयमायस्वाहेतिपश्चाद्वरुणायस्वाऊतिउत्तरतःसोमा
यस्वाहेति॥यदियुगपन्मन्त्रेउत्तिष्ठे॥सर्वप्रायश्चित्तंजुहुयात्॥विदिक्षरे

केव्याहुतिमिजुक्रुयादिति।उत्स्रिक्कवरुमाज्येनाप्याययति॥ज्ञाप्यायस्वेति
स्रुक्संतेययासिंइतिद्वाभ्यांजुक्रुयादितिवीक्षणम्॥तत्सयोगः॥ग्रस्प
माणवरोःस्वीदिदिक्षुस्रुवेतोवातापादुत्स्रिक्कजनितप्रत्यवायपरिहारार्थे
माज्याकृतीर्होष्यंश्चप्रधानहोमात्पूर्वंप्रायश्चित्तंजुक्रुयात्॥पाकास्पर्वरुविषो
केज्ञाद्युपरुतोप्रक्षालनेननप्रोक्षणेनवाजुष्टिरित्यापदेव्यो॥ग्रवदानेदुष्ट
वेसागएवघृतनरवदायजुक्रुयात्॥ग्रक्रवकारिकायां।मध्यात्पूर्वोर्द्धेतोव
त्तेयदिदुष्टेरुक्तिनेवेत्॥तस्मेवरुविषोवद्येन्मध्यात्पूर्वोर्द्धतःघृतंरिति॥
॥स्रुक्स्रुवीनेदेनक्रविक्षिप्तेमोपासनेद्रव्यंपयोन्यद्वास्रुवीमुखेनस्रवितंतज्जनितप्र
त्यवायपरिहारार्थंतदग्निमन्त्रेनेजनप्रक्षप्रणंचकरिष्ये॥तत्तुदुष्टमग्निमरे ॥२७॥
दनेनमंत्रेण॥समुद्रवःप्रहिणोमिस्वंयोनिमपिगछतः॥ज्ञरिष्टज्ञस्माकं

वीरामयिष्णवःसंतुगोपतयेसिंतन्नस्तदमुष्मैसंप्रेषितंहविरग्नेः॥पार्श्वेन
देविनापयसस्रुक्देनेनेतस्रायश्चित्तं॥प्रायश्चित्तोतरस्यवक्ष्यमाणत्वाद्द्रव्या
तरस्रुक्देनेकनवति॥ज्ञधिश्रितेमोपासनेद्रव्यंस्रुवीमुखेनयःस्रवति
तदाममधिश्रितेमोपासनद्रव्येपयोन्यद्वास्रुवीमुखेनस्रवितंतज्जनितप्र
त्यवायपरिहारार्थंतदग्निमन्त्रेनेकरिष्ये॥ज्ञग्निमन्त्रीयेतागर्नेस्रवेनमगदम
कर्मोग्निर्हिताष्टथिव्यैतरिक्षंयतश्चुतदग्नावेवतन्नाग्निप्रोक्षेतिनिर्क्रेति
यरस्तात्॥ज्ञोपासनेहोमार्थेमोपासनस्रुवाल्यांपयःप्रक्षेपादास्याधिश्रि
तानधिश्रितयोरस्रुक्देनेदोषनिवर्हणार्थंतदग्निमन्त्रेनेक॰॥ज्ञग्निमन्त्रीयेत्
॥यद्दद्यद्दुग्धंष्टथिवीमस्रुक्तन्मयीनिर्वपेत्॥द्रव्यांतरेज्ञधिश्रितेस्रुक्
नेज्ञधिश्रितवापयसीतिवारुविषेदेनाग्निमुपसंदधातिस्रुक्स्रुवज्ञतिं॥

क्षीरविदुरध्यर्तितोदविष्णोदितेवाड्व्यमङ्गिरस्यनिनयेत्॥जलेनग्निमेवेत
ग्नौत्यर्थेनवति॥जपांशौतलचेनग्नौतित्वात्॥अथजलसेवनानंतरंयम
मयाकार्यमग्निमित्तपयस्कालेमुखोपयुंक्ष्वमनोनोविष्णवेनवगुण्यनिरा
सार्थेनदग्निमंत्रेनैकं॥तदृष्टिप्रेणनयाणिनाग्निमत्रयजपति॥दिवेस्तंभी
येसूर्यो॥न्यग्नोगात्रेतोमात्रविणमाष्टोतरिक्षंस्तंभेयंपित्र्यग्नोगात्रेतोमात्र
विणमाष्टपृथिवीस्तंभेयमनुष्याग्न्यग्नोगात्रेतोमात्रविणमाष्टर्ययोरोजसो
स्कन्नितारजांसिवीर्येनिवीरतमात्रविष्टंगायापत्तेजप्रतीतासदग्निविष्णू
क्रमन्वरुणपूर्वकेतो॥उदृष्टिप्रेणदविष्णोदितेपयसिमदोद्यौःपृथिवीवन
दृत्स्वातनयेसोपासनस्कन्नस्मातेनिनयेत्॥समोद्यौसीतयसोविष्णोदून ॥२८॥
वेगुण्यपस्पृशत्रार्थेनस्मातेनिसेषेणैकविंशं॥आदायमदोद्यौरितिमंत्र

स्यमेधातिथिःपृथिवीगायत्रीनमोरुविष्णोदितयसङ्गोपासनस्कन्नस्मा
तेवि॥ॐमहीद्यौःमनिः॥जघश्चिस्तेमोपासनद्रव्यंसमोषामुमित्यनुमंत्रेये
तर्ममोपासनद्रव्यान्नाहनिर्गमेवगुण्यंजघ्निमंत्रयेत्॥समोषामुदुत्याग्न्यलाय
नश्चोतस्रेऽवक्रं॥जोपासनद्रव्यस्यशरीरात्स्रव्युतकेशनखमेध्यवमा
कीटपतंगश्वेष्मादिसंसर्गादिदुष्टं॥पत्नापेतनत्वेदद्यान्न्यङ्गत्स्वोतस्वादिति
मंत्रेणमध्यमेनपलाशपर्णेनसदंडकेनवाग्निकेजुह्वयात्॥प्रधानाद्धुत्वा
यार्थमस्याप्योपासनद्रव्यस्याग्निवर्षणेमित्रोजनानीत्यवासमिधंतरमोपास
निङ्गाधयंजनराऊत्यथैस्कंदेनयत्रेत्यवनस्पतइत्येतयर्चासमिधंतर
मोपासनेजाधयंजत्रसर्वत्रतत्सायश्चित्तंतेसर्वंपायश्चित्तंजुह्वयात्ज
पेद्वा॥सर्वत्रहविर्देवतायाज्यानुवाक्यानांकृताद्दुत्रध्वंतरितिवियर्योसे

वत्सेनोऽग्नइत्येताभ्यांस्रुवाऽऽहुतीर्जुहुयात्॥ऽऽस्यवौधायनस्त्रेविस्त
रः॥ऽऽकृतेऽग्निषनायेऽऽग्नयेऽग्नेपतन्नेऽऽकृतस्यत्रेधोनायेऽग्नेवतस्यनाऽऽः॥ऽऽत्र॥
त्वेन्नःसत्वेनइत्याहूतीर्हुत्वाऽनस्वस्यानादवदायजुहुयात्॥एकाव
दानायकरणेयातेपूर्वेजातेसत्वेनःसत्वेनइत्याहुत्वाऽनर्विस्मिता ऽऽ
दवदायजुहुयात्॥एकावदानाहुनाइत्याहुतीरेव॥ऽनर्यागायकरणे
योगेपूर्वेजातेसतित्वेन्नःसत्वेन्नइत्याहुतीर्हुत्वा॥ऽनर्विस्मितावदायजुहु
यात्॥एकावदानाहुतियागेकृतेत्वेन्नःसत्वेन्नइत्याहुतीरेव॥ऽनर्यागः॥ऽहवि
षामंतरायः॥एकावदानाद्यकरणेबदुहविष्कर्मणिएकस्यहविषोक
रणेवाऽहविषांविपर्यासोव्यत्यासः॥ऽहवत्तायाज्यानुवाक्यानामस्याविस्म ॥२९॥
रणमंतरायः॥ऽऽहुतिश्चेषःस्वाहुतेनीऽः॥यथाविज्ञातदेवताऽऽतिर्नऽ

क्यतीति॥ऽऽर्यमाहुतेऽऽहुतेरहुतश्चेषस्कयावत्ययोगःसमाप्तिस्तावद्धु
तेरेकरणं॥तत्रसर्वत्र॥त्वन्नोऽग्नेसत्वन्नोऽग्नइतिद्वेस्रुवाहुतीर्जुया
त्॥ऽहविर्देवतायधर्मेणयाज्यानुवाक्यानांपार्वणेऽङ्गहोमानांवत्यस्योद्वे
स्रुवाऽऽहुतीर्जुहुयात्॥ऽहविर्देवतायधर्मेणयाज्यानुवाक्यांनांपर्वणेऽङ्गहोमानां
॥ऽत्यत्रस्मार्तेऽऽज्याभ्रेस्रुवादीयज्यनागादयोवा॥यायाज्यानुवाक्ययोःपरस्परव्य
त्यासेसयातेदेवतायायाज्ययोगेकृतेपित्वेनःसत्वन्नइत्याऽऽहुतीरेवहुत्वा
ग्नः॥ऽऽतरितामत्वेजपेत्॥निर्देवतायाज्ययोगेकृतेत्वेन्नःसत्वन्नइत्याऽऽ
हुतीरेवाऽनर्यागंकुर्यादितिदीपाकं॥तत्रापस्तंबस्त्रमिति॥त्वन्नोऽग्ने
वरुणऽऽक्क॥तयाऽऽसत्वन्नोऽग्नेवमोनवोतीऽऽक्क॥एतासर्वोत्तरायै
विपर्यासेयजुर्ऋयादितिदोषेपि॥सर्वेचहविषिस्थितस्यागेनष्टस्यादवदाय

पुनर्योगः कार्यः हविष्यद्यमानेहविरनेतरेनिरूप्यमाणः कार्यः ।। प्रक्रांतमा
ज्येनसमाप्यपुनर्योगोवाकार्यः ।। सर्वत्रैवदर्शेज्ञेतेहविषिदोषदर्शनेच
तेहविरक्षोघ्नेनमन्त्रेणप्रक्षिप्यस्वन्नःसत्रेनइत्याज्यंकृतीकृत्वापुनरव
दाययजेत् ।। ज्ञेवदानांतरेदोषादर्शनेवज्ञेनहविः ।। प्रधानया
गेकृत्वादृष्टमक्षिप्यस्वेनःसत्रेनइतिद्वेस्रुवाकृतीकृत्वाधोवाज्यास्थि
ष्टकृदादिकुर्यात् ।। पुनर्योगः ।। श्रोतेधोवाज्यात्मार्त्विज्यस्नाल्पाः ।। ज्ञे
वदानकालेदोषादर्शनादिदोषदर्शनेदुष्टहविरक्षोघ्नेनप्रक्षिप्यपुनर्यो
गानादिहविरंतरंनिरूप्यस्वन्नःसत्रेनइतिद्वेस्रुवेणज्याकृतीकृत्यात् ।।
इतिदीपेवज्रेकं ।। सर्वत्रइदंमंत्रकर्त्तव्यमित्यज्ञातप्रायश्चित्तेष्वनातातंयदा
ज्ञातंतदरुषसंमितइतिद्वेस्रुवाकृतीकृत्यात् ।। दोषदुष्टनस्कंदनेवाहविषा

MEMORIAL

ज्ञज्ञानात्प्रधानयागेतुफलवत्त्वात्तत्तीर्ज्ञकृत्यात् ।। ज्ञथहविर्दोषान् ।। बोधा
यनमंत्रे ।। हविर्दोषाव्यारत्नास्त्रोयेदेविदुष्पतिताव्यस्यामः ।। ज्ञभ्वंदेदृश्रं
ह्निनीलमक्षिकागन्धनामंगवर्त्तिन्याज्ञांतिकाजतल्यवर्त्तिमत्कुणः ।। चेलजेशि
।। वर्त्तिनीयूकाः ।। मंगमंडकारीटीकाः श्वमार्जारनकुलमर्कटाः पक्षिणः ।। घ्रांसा
काकः ।। ज्ञारखुमूषकाः ।। तेषामन्येषांचपशूनांवमलाः ।। केशाः ।। असृङ्मां
शिक्षितवासांसिचलाः ।। पादंपाकः ।। मलनखक्लिन्ननखाः ।। कुनख्यादृष्टनखाः
पुरुषाः ।। तिर्दुर्गंधावहाः ।। ज्ञस्रोमुखविघुषः ।। स्वेदःप्रसिद्धः ।। ज्ञस्रकरुधिरं ।।
स्नेहोनासिकाकफलैः ज्ञक्षुनयनोबुकासःस्तेषां ।। वक्षथुः क्षुते ।। ज्ञर्द्धवंवा
तिर्यग्विरुयद्धिते ।। वसाश्रुकमस्रकमज्जमूत्रविट्कलेविण्मलाः ।। श्रेल
माश्रुश्रोत्रिकास्वेदोह्यहरेतरणमलाइति ।। एतेश्रोपकृते ।। रजस्वलास्पृते

काभ्यांस्पृष्टंदृष्टंक्षयद्भविः॥अपात्रेणाप्रोक्षणेनादृष्टस्पृष्टंचत्रुणहस्तया॥त्रुण
:पंचत्रिंशत्यंजुह्वामग्निर्णीत्वाब्राह्मणेनयः॥एतेषामन्यतमेयाहुतिमत्रुणघ्नः
॥तेनःदृष्टंस्पृष्टंच॥अपात्रेणप्राग्वेडालादिनादृष्टंस्पृष्टंच॥श्वजीवरज
कोलोदकारण्येवत्रुनोधिपः॥तक्षकोवागुरतिचयोग्रवेडालकादृति॥
अमेध्यदेशेवास्कंदनंयत्रप्रस्रयतेनारीम्रियतेदह्यतेपिवा॥वेडालोषुषि
तोयत्रयत्रविष्टादिसंगतिः॥एवंकल्पेषुमिष्टान्नमेध्यप्रतिष्ठिता॥एवंनस्ता
मेध्यदेशेस्कंदनंचएवंकृष्टंविरक्षश्रीतन्नवापक्षिप्तमिदाकृतिंव्याद्ह
तयोहुत्वा॥शुनर्निर्वापादिहविरंतरंसमुद्यतेत्र॥अत्रक्रोक्षिपकर्तव्य ॥३१॥
तापप्रोवाजयेत्र॥अजयेना॥अत्रयपक्षिमनस्वतीप्रायश्चित्ते॥क्षुद्रकीट
मक्षिकापिपीलिकानोदकविप्पतनेमनस्वतीतु॥क्षुद्रकीटस्तुमण

म

दिः॥मक्षिकापिपीलिकेघृतेवा॥क्षुद्रप्रमादाद्धविषियतितत्रनदोषः॥सर्वत्र
क्षुद्रकीटमक्षिकापिपीलिकादीनाजाप्येषमन्यत्रयाज्युक्षोत्यत्रयजुरुक्तयातूष्णं
र्ध्वंवैदृष्टमेवेतिजैमिनिः॥दुष्टेनवाहविषायागेकृतेपश्चाद्दोषदर्शनेशुनर्यागेन
कर्तव्यइतिकात्यायनः॥ज्ञात्वोपहतोतत्रतेप्रक्षिप्यान्यंसंस्कृतेनयागंकु
र्यादित्यापदेव्यं॥दुष्टेहविष्मतीनोपतितेत्वनःसंवृनेनेत्यन्यंस्रुवाहुतीर्जुहु
यादित्यापदेव्यं॥प्रादुष्करणहूर्ध्वहोमात्सर्वेयज्ञमानीयाग्नीया
धेयेनयेद्यागदाय्यंचयंघरुक्षायथाद्रव्योदितंजुहुयात्॥समिधोवाज्या
दयाज्ञेपदिप्रकृतमापस्तंबसूत्रे॥तद्यथा॥ममप्रादुष्करणहूर्ध्वहोमात्सर्वेनो
जनेचेद्गुण्यजनितप्रत्ययपरिहारार्थंचयंयतेचयंयथादर्शदार्विकाम्याज्यु
तीर्होमे॥समित्प्रक्षेपणंक्षेत्र्यासनंसमिधामाधेय॥जपयजुरुक्तान्योजयेकरिष्ये

स्मा॰ प्रा॰ ॥३२॥ संस्रुवविष्टाज्यमादाय॥अग्नयेत्वमंशुरुषत्रावविष्टाविष्टाः॥अग्निर्नमाकवृनागः॥
ऋधीत्वस्मा॰ऽअदितेरनागास्त्वेनाऽसिन्त्रियोविष्ठगमेस्वाहा॥अग्नयेस्विष्ट
कृतइ॰॥यथादृतहवसवोगोर्तविषदिपितामुंचतायजत्राः॥एहत्वमस्म
त्समुंचताव्यऽएहःप्रातार्यमेप्रतरत्नजायुःस्वाहापूर्वेवस्याग्नः॥दर्शपेषेवं॥तुते
प्रादुष्करणेत्करुर्वेप्रायश्चित्तमेव॥प्रादुष्करणादूर्ध्वेहोमात्पूर्वंकर्तव्यमानेन
कुर्यादित्युक्तंकात्यायनसूत्रे॥येनचिन्निमिहेनसायेपाशैस्तहीमोलुलोचते
दारुजावक्रिचननोकव्यमित्येवानात्रप्रायश्चित्तमितिकर्कोऽमंस्त॥अथ
पंचमहायज्ञलोपेतु॥ममदेवयज्ञलोपनिमित्तेमनस्वत्याचतुर्गृहीतेनेष्वामी
तिसंकल्प्य॥संस्रुताज्यदर्व्योपघातुर्गृह्यहुत्वा॥मनोज्योतिःस्वाहा॥मनसज्योतिष ॥३२॥
इदं॥इतिकारिकायोपायदोषेभ्यदेवाकरणेवसवेभ्यानरःकर्तव्यइतिमाधवः

अग्नयेवैश्वानरायेतिमंत्रोवीपादोज्ञेयःद्वादशद्वादशालोपेतुः॥ममद्वादश
द्वादशमदेवयज्ञादिपंचमहायज्ञलोपेमुकयज्ञलोपेमुकयज्ञलोपप्रायश्चि
त्ताज्यहोमेविशेषेतुतत्तद्यज्ञसंज्ञनऽस्वाहा॥अग्नयेतेतुमतदृ॰॥इदमग्नयस्वाग्निप्र
तिजागृहिनिमिष्टापूर्तेसऽसृजेथामयंच॥अस्मिन्त्सधस्थेअध्युत्तरस्मि
न्विश्वेदेवायजमानश्चसीदत॥इमंसीदतयजमानमनु
सः॥सीदंतोनिषत्तमेतः॥स्वाहा॥अग्नयेतेतुमतदृ॰॥घर्मस्त्रिः॥अग्नेतेवायवे
तलिरयज्ञमेयज्ञ॥स्वधयादत्तेतेषाग्निंमन्येतदृषाग्निस्वाहाघर्मोदेवाश्रेष्ठ
सुस्वाहा॥स्रुवाहुतीर्दत्त्वाग्नयेतेतुमतदृदे॥सर्वेप्रायश्चित्तेच॥अग्नेतेदक्षदुत
मिमंमेमे॥वरुणस्योरुमायामीत्यंतसृणांमन्त्रैः॥अथनःशंयोःसंस्रुविमोचि
यामित्युदवरोतावरुणस्यिष्टुप्॥स्तृतीयाजगतीजगतीजगत्यैवि॥अग्नेतदेशोऽग्ने
दुत्तमंवरुण॥इमंमेवरुण॥तत्वायामीत्यंतसप्तर्चेदितिकारिकायां॥मम

पंचमहायज्ञनामेकस्यवादशाहेवाल्लोपेचतस्रोनिर्वोरुणीनिराज्याहोमान्तंतु
मतस्थालीपाकंचकरिष्ये॥ब्रह्मौदनेब्रह्मणेगांतेवरुणंचतुर्थंमाज्येनाज्ये
नितेतुमंचरुणाग्नेयेनस्विष्टकृतमित्यादिनिर्वपणाद्याज्यनागांते॥ब्रह्मौदने
देवेब्रह्मदनमिमंमेचरुणंतत्वायामीतिचतस्रआज्याहुतीर्हुत्वासुच्यवद्रा
नधर्मणंचरुमवदायाग्नयेतुमंतेस्वाहेतिचरुणाक्लाविष्टकृदादिहो
मंशेषंसमापयेदितिकारिकायां॥उपवासयज्ञेतु॥ममब्रह्मत्वंमहायज्ञलोपनि
मित्तमुपवांसंकरिष्ये॥उपवसेत्तु॥सर्वत्रकर्मकालेनियमानयोमोक्षान्नकेना
पिगंतव्यं॥होमकालेतथादोहेस्वाध्यायेदारसंग्रहे॥अंतरेणयदाग्छिद्विजश्चो
द्वायणंचरेदितिपारिजातेप्रायश्चित्तस्योक्तेर्होमेतेस्वाध्यायेगुरुशिष्ययोम
ध्येत्रेमप्रसिद्धं॥अथस्नातव्रतलोपेतु॥ममस्नातकव्रतलोपनिमित्तमुपवासे

॥२मा॥
॥३३॥

करिष्ये॥उपवासेदितिकारिकायांप्रायश्चित्तमुक्तं॥अग्न्याधेयदीपाकयज्ञानांम
ध्येन्यतमस्याकरणेप्रायश्चित्तमाहपारिजातेप्रजापतिः॥इष्वियेत्रेषुवाक्रुष्यलु
प्तमध्येकमादितः॥लुप्तमाग्रयणादिकमितिपाठः॥प्रजापत्यैनमुद्विःस्यात्याक
रोस्यातुत्रेवहि॥इति॥एतदनुक्तप्रायश्चित्तानांश्रवणाकर्मसर्वत्रश्रुयुक्त
कर्माग्रयणप्रत्यवरोहणप्रायश्चित्तमित्यवगंतव्यं॥तत्रममप्रमुकपाकयज्ञाक
रणप्रत्यवायपरिहारार्थंप्रजापत्यप्रायश्चित्तममुकप्रत्यान्नायलोनकरिष्ये॥प्रजा
पत्यंकुर्यात्॥श्रवणाकर्मादिपाकसंस्थापत्न्यामृत्वृत्विजिकुर्यात्॥एवंश्रौ
तप्रायश्चित्तमपिकारिकायां॥गोपाल॥प्रक्रांतमग्निहोत्रार्थंकमयज्ञंतिन्वेदितं
आर्तोवानिच्छतोनार्योविहायकुरुतेद्विजइति॥तथा॥चोपासनपाकयज्ञेनिमित्तादनाति
थिदेवतायेनादिकर्मणिपत्न्यामृतमृत्यौकर्तव्येचेतिप्रायश्चित्तंवक्ष्यिकायामुक्तं॥

गेण कालेना वाऽनग्नयेऽग्नये स्विष्टकृते इदं न मम ॥ अथ पिंडपितृयज्ञेन
स्कन्दन्नवत्येव ॥ अथ पिंडपितृयज्ञेति प्रणीतानेन सर्वप्रायश्चित्तमेव कुर्यात् ॥
नखनरिति प्रणयनेकार्योना वाऽतस्मिन्होमपक्षे पिंडपक्षेच सर्वप्रायश्चित्तं
त्वाघनमेत्रेणेति प्रणयनेकर्तव्यमिति ॥ श्रोत्तयेचैवं गतत्वं ॥ अथ पिंडपित्र
यज्ञाकरणे प्रायश्चित्तं ॥ अमावास्यां पिंडपित्रयज्ञाकरणे प्रायश्चित्तमेनमेव
श्वानरश्चरुनेवेति ॥ नखनरिति पिंडपित्रयज्ञः ॥ तस्यैगेण कालेना वाऽतथा
चपारमाधवीयेकात्यायनः ॥ पित्र्यं यज्ञं यदा चैवैश्वदेवायं तथा ॥ नोऽनेप
तितान्नस्य चरुर्वैश्वानरस्तथेति ॥ तथा ॥ ममपिंडपित्रयज्ञाकरणप्रत्य
वायपरिहारार्थमग्नयेवैश्वानरायस्थालीपाकंकरिष्ये ॥ अग्नयेवैश्वानरा ।।३५
यजुष्टंनिर्वपामीति ॥ अग्नयेवैश्वानरायस्वाहेतिविशेषः ॥ ततः स्विष्टकृदादिस

मापयेत् ॥ अथवाप्रकृतस्थालीपाकतंत्रेणवक्ष्यमाणंतंत्रेणवा पिंडपित्र्ययज्ञात्पूर्वो
क्तायनज्ञापरंतंत्रमतात्संयद्देसहहोतारंसंदेहोष्यामि ॥ दर्व्योवसुर्वोरमाज्यंगृहो
त्वा ॥ महारुविहोता ॥ सत्यदविरध्वर्युः ॥ अच्युताजाऽअग्नीत् ॥ अच्छतमनाउप
वक्त ॥ अनाधृष्याप्रतिधृष्याश्वयन्तस्याग्निगोरा ॥ अयास्यदना ॥ वाचस्पतेदृह
धिनामन् ॥ विधमतेनाम ॥ विधस्वमसाकंनाम ॥ वाचस्पतिःसोममपात् ॥ मा
दित्यस्तनुश्छदिमनुष्यः ॥ नमोदित्ये ॥ नमः ॥ दधिक्रव्येस्वाहा ॥ वाचस्पतयेब्रह्मण
इदं ॥ ततोदर्वीहोमान्मासस्थालीपाकेनसंदेहंतंत्रेणकुर्यात् ॥ तत्रापोदोवैश्वा
नरस्वरुहोमः ॥ पश्चात्प्राकृतस्थालीपाकप्रधानहोमादिकुर्यात् ॥ इतियाज्ञव
ल्क्यः ॥ अमाश्राद्धाकरणेप्राश्चित्तमधुनोच्यते ॥ न्यूनेवाचेज्ञपेमंत्रंतानवांस्तु
नहिनेत् ॥ अमाश्राद्धेयदानास्तितदासंपूर्णमवर्तहि ॥ न्यूनंयस्यसकर्मऽऽईड

स्विष्टयू॥ ममामाभ्याद्याकरणेप्रायश्चित्तजपेवि०॥ ॐस्यंत॥ इतिद्वावारंजपेत्॥ एतत्प्रथमद्वारकरं॥ ॐअथयुगादिप्राद्याकरणेप्रायश्चित्तमधिधाने॥ नमस्यद्यावामंत्रेवद्वातवारंशदाजपेत॥ युगादयोयदान्यद्याःकुरुतेनेवचापदीति॥ नमस्यद्यावेत्यस्यरेणुरग्निस्विष्टयू॥ ममामुकयुगादिप्राद्याकरणवैगुण्यनिरासार्थंशतावृत्याजपेत्॥ ॐनमस्यद्यावापृथिवीभ्यांराणि॥ तथामन्वादिप्राद्याकरणप्रायश्चित्तमधिधाने॥ क्वेनुवःप्रतिमानंनुद्वातवारंशदाजपेत्॥ मन्वादयोयदान्यूनाकुरुतेनेवचापदीति॥ क्वेनुवइतिमंत्रस्यकक्षीवानीर्घतमसोविश्वेदेवास्त्रिष्टयू॥ ममामुकमन्वादिप्राद्याकरणवैगुण्यनिरासार्थंजपेत्॥ ॐक्वेनुवइतिऋक॥ ॐअथऽप्सुद्विः॥ दीपेमलमाधुरीषजोहितरेतोनिरुपहितवस्तुतदद्विःप्रक्षालनाछुद्ध्यत्॥ ॐशुचिनस्त्व ॥३५॥

श्चवस्त्रप्रोक्षणछुद्ध्यत्॥ ॐजिनवासस्सत्वेनाप्राप्यालितमुन्नरीयंकुर्योन्नवाप्रक्षालनं॥ ॐप्रक्षालितनवेवस्त्रमाधानदीप्ताग्निपरिद्यात्॥ ॐप्रक्षालितंनवेवस्त्रंकर्मकरोपयुञ्जात॥ षुरोयुक्तंहतमाजिनंवस्त्रंवानोपयुञ्जात्॥ वेद्यांमूत्रादिनिरुपहितायांवपरुतदेशेमिट्टादत्वेत॥ गोमयादिनिरुपलेपनाछुद्ध्यत्॥ मदुनस्यामप्यदहायोवेतत्कर्षणोपलेपनाछुद्ध्यत्॥ ॐस्त्रीयोवेद्यांमूत्रायुपहतायांमृपहतायांदेशास्त्रीषमुद्धत्यवेद्यांमदमन्यत्तद्धत्वापूरयेत्॥ पलेपनाछुद्ध्यत्॥ ॐपर्वतोपहतायांकर्षणादिद्धत्वागोनिरुक्तमणं॥ नरवननदहनादिनिर्वर्षणादिनिर्म्स्तेवीछुद्ध्यत्॥ ॐजोपहतेवेदुपलेपनसोपस्कुर्योछुनामारुतेश्चद्ध्यत॥ चपरुतायांनस्मावुपलेपनादिसंस्कृतायांनदहतानांकुशेध्मादीनांप्रक्षालनाछुद्ध्यत॥ यज्ञायोधेश्रुवादिनिरादहतानांकाष्ठयूपानाम

स्रुक्स्रुवाणांशुद्धिः॥ अंगुलिप्रमाणस्थूलानांसमिधामज्योपदहनोप्रोक्षणाशुद्धिः
॥मूत्राद्युपदहतानांत्यागाच्छुद्धिः॥ क्रीणीतसत्कानांमुपघातेतस्प्रणाशुद्धिः
॥जिह्वामयानांदारुमयपात्राणांबुद्धिपूर्वकमुच्छिष्टघरीषणशुद्धिपूर्वकंस्व
ष्टानांदारवाणांतत्प्रक्षणप्रोक्षणाशुद्धिः॥ क्रयेतोपदहतानांतत्प्रक्षणासमर्थानां
मंत्रेणप्रोक्षणेनशुद्धिः॥ तत्रमंत्रः॥ देवस्यत्वासवितुर्प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यां
मगादित्ति॥ सादितानांपात्राणांमिश्राबद्धिःप्रत्तिस्रष्टानामवलिखनप्रोक्ष
णाच्छुद्धिः॥ शुक्रत्राब्देनस्मार्तदर्वी॥ उच्छिष्टघरीषेणापिमूत्राद्युपदहतानांत्याग
एव॥ अग्निहोत्रेघर्मोच्छिष्टदधिघर्षेकुंडपायिनामयनेनसर्गेणनयनेदाक्षा
यणयज्ञेवातु॥ मौंजेब्रह्मोदनेअग्निहोत्रेदर्विर्दाद्युच्छिष्टसमन्वारब्धाना ॥३६॥
मुच्छिष्टलेपोपदहतानांवदनैःप्रक्षालनमेव॥ ग्रहचमसानामुच्छिष्टसमन्वारब्धा

नांचाद्भिर्मार्जयेद्वदनैप्रक्षालनाच्छुद्धिः॥ मूत्राद्युपदहतानांत्यागएव॥ यत्रांतरैः
स्वीकरथ्या॥ मत्स्यमयाद्याज्यस्थाल्यादीनामत्स्योपदहतानांमत्स्याद्यु
पदहतानांत्या
गः॥ यात्रांतरप्रतियुरुथ्या॥ तैजसादीनांकुड्यघरीषादीनामुच्छिष्टदहतानांसह
स्रसोदकैः॥ प्रक्षालनाच्छुद्धिः॥ ताम्रमयानामुच्छिष्टास्रदहतानांसहस्रसो
दकैःशुद्धिः॥ रजतकांचनयोरद्भिरेवप्रक्षालनाच्छुद्धिः॥ विड्विष्टमूत्राद्युप
हतानामग्नेःप्रक्षालनाच्छुद्धिः॥ कृष्णमयानांतैजसादीनामिवच्छुद्धिः॥ पात्र
साजनानांविल्वकपित्थमयानामलाबुपात्राणांवेणुवेत्रचर्मनांगोमया
द्भिःप्रक्षालनाच्छुद्धिः॥ द्रोण्यादीनांसतुषद्रव्याणांचोदालादिभिर्न्यूपरतानां
न्यूनपरिमाणानांप्रक्षाल्यावत्रोषणाच्छुद्धिः॥ द्रोणकपरिमाणानांवोक्षणाच्छु
द्धिः॥ संदूषणानामुदकक्यादिभिःस्रष्टानांशुद्धपात्रांतरेशुद्धानयनाच्छुद्धिः॥

द्रोणान्यनानामुत्सर्गः ॥ द्रोणाधिकानांस्पृष्टेष्वास्रावमात्रत्यागस्त्रोक्षणाच्छु
द्धिः ॥ वस्त्रकरङ्कात्रादीनामुदकादिनिर्दिष्टानांत्यागः ॥ पयादध्यक्तादिना
मुच्छिष्टोपहतानांत्यागः ॥ क्रव्यनांदुष्यितानांपयोदधिमद्याज्यादीनांशुद्ध
पात्रान्तरेसंनयनाच्छुद्धिः ॥ क्रायणस्यद्रव्याणांविक्रयणाच्छुद्धिः ॥ क्रमिदो
षद्रव्येतैजसार्थंपयोदध्यादावुच्छिष्टसमवाये द्रव्यानोपात्रान्तरेवानेवोपे के
निधायाग्निहात्रमुपयुज्यात् ॥ त्रीन्वेदान्द्रव्यंमन्त्रमर्थंसंस्कारकालान्
भक्षानांहयोर्द्वयोर्विरोधस्यप्राबल्यंपरस्परंदाबेत्समिति ॥ ॥ दूतिप्रायश्चि
त्तप्रदीपेद्रव्यशुद्धिः ॥ प्रयोगपारिजातेतु ॥ क्रयेदानीकर्मणिप्रयोज्यादीनांपा
त्रादीनांमुच्छिष्टोपहतेलोकामत्यपरित्यपरित्यंयेक्षायामाचार्यादिनरुपित ॥३७॥
रीत्यावदुपयुक्तास्रक्षाद्रव्यते ॥ इत्याश्वलायनब्राह्मणाचार्यः ॥ दारवादिषु ॥

क्रमृच्छिलयद्दासस्यदनादिनिः शुद्धिर्नवतिनांयेनमृन्मयानांतप्ताग्निना ॥
क्रामिश्रेनमृद्विस्तम्रस्यकांस्यानांनस्मनाजवेत् ॥ नखसंस्पृष्टानांछुद्धिरय
सानांप्रक्षालनाच्छुद्धिः ॥ स्त्रीशूद्रनिरुक्तपात्रक्रिकांस्यादीनपिवर्जयेत् ॥ स्व
र्णरजतानांदाहप्रक्षालनाच्छुद्धिः ॥ दूतिविज्ञानेश्वरः ॥ सुवर्णरजतता
म्रशंखस्फटिकदंतकेशूरवलवमसप्रोक्षणीपात्रप्रन्तीनांदारुमयानांवमृ
र्याहीनांचविद्वेषमुच्छिष्टस्यशौचारिप्रक्षालनाच्छुद्धिः ॥ तथासुकस्रुवादीना
मलेपानांवारिनिःप्रक्षाल्यथाविधिःपुनःसंमार्जनाच्छुद्धिः ॥ एतेषांकाकादि
दष्टस्रुक्निमुखवावमत्रीनिर्लेखनाच्छुद्धिः ॥ मार्जीरव्यतिरिक्तस्रुवादिमुखवाव
मत्रीपरित्यागः ॥ मलेपानांतुतैजसमण्मयानांसर्वेषामपिनस्म
नामदावासंघष्यजलप्रक्षालनाच्छुद्धिः ॥ दूतिप्रयोगपारिजातेक्रव्यशुद्धिः ॥ क्र

थाह्नकर्मोण्यहूतानिराज्ञाः प्रथमेमयामेयज्ञाक्रमंकर्त्तव्यानि॥दिवोदितानि
कर्माणिप्रमादादहूतानिच॥यामिन्याःप्रथमेतानिकुर्याच्चेवयथाक्रममिति॥
विष्णुस्मृतावुक्तं॥दिवोदितानिकर्माणिरात्रेर्यामेयेसुहूतानिच॥दिवोदितानिह
त्वेवदद्याद्दुहूतानीत्याचापरत्रस्मृतावुक्तेश्च॥तत्रस्नानविधिस्नानं॥
ब्रह्मयज्ञंचसोरंचैवजपित्वान्यानिकुर्यात्॥रात्रेःप्रहरयर्यंतंयाकर्माणिकारयेत्॥
येत्॥ब्रह्मयज्ञंचसोरंचैवब्रह्मयज्ञंचवर्जयेत्॥तर्पणमित्यस्मृतिसंग्रहेऽप्युक्तेश्च
॥ब्रह्मरात्रापिनद्याःकेचित्सूर्यायमेब्रह्मसमज्ञमिच्छंति॥मज्जयेत्तावज्जलमना
दिभिःप्राचीनेस्तु॥उदयोत्तरास्तमयमध्येब्रह्मसमज्ञः॥कर्त्तव्यदुष्टुक्तं॥नदुष्ट
ब्रह्मसमाकरणप्रायश्चित्तमेवकुर्यात्॥तदुक्तंपूर्वमेवकारिकायां॥
ज्यःपंचयज्ञेभ्यएकोपिचहीयते॥मनस्वत्याहुतिस्तत्रप्रायश्चित्तंविधीयते

॥३६॥

मध्यान्दसंध्यांतुरात्रावपिकुर्यात्॥कुर्वीतात्रैवनींसंध्यारात्रावपिनदुष्यति॥
दद्यादर्घ्यंतुगायत्र्यासोरमात्रेतुवर्जयेत्॥इतिस्मृतिरत्नाच्चाभ्यामुक्तेः॥एतद्रात्रा
ग्यार्घ्यदानमाश्वलायनादिव्यतिरिक्तविषये॥ब्रह्मयज्ञीयंयेवीक्ष्यार्घ्यत्रयंदत्वा
॥गायत्र्याकालातिक्रमप्रायश्चित्तार्घ्यदानेकर्त्तव्यं॥यदिदिवोदितानिकर्माणि
यल्लुप्तानियावत्यत्यहेयामिन्यावक्रमेणवसर्वाणिसोरंचैवंजपित्वाकुर्यादहूयी
यैवेभ्यार्घ्यंदद्यादितिमृत्युंजयपरिशिष्टोक्तेः॥सोरस्थानेतुसोरश्चैवानरीयकंपठेत्॥मध्या
ह्नसंध्यारात्रौचेत्यादावित्यदिःसोरस्थानेजपेत्सूक्तंसोरश्चैवानरीयकमितिःस्मृ
तिसंग्रहेऽप्युक्तेश्च॥सोरश्चैवानरीयकंजपेत्॥तुरुविष्णोतमजरंस्वर्वदीत्येकानविंश
विंशस्त्वाबोध्यं॥रात्रावग्निंप्रज्वाल्यायमर्षनमार्जनजलतर्पणंगोपीचंदनधारणं
वर्जयेदित्यक्तंस्मृतिमंजर्यां॥इतिरात्रौपूर्वयामेदिनकर्मणःकर्त्तव्यनिर्णयः॥क

र्मसमाप्तिर्ज्ञाने॥ज्ञानेवाप्रायश्चित्तमाहप्रजापतिः॥प्रमादात्कुर्वतांकर्मप्रथ
मेतांश्चरेच्छनैः॥स्मरणादेवतद्विष्णोःसंपूर्णस्यादितिश्रुतिः॥प्रायश्चित्तान्य
शेषाणितपःकर्मात्मकानिवै॥यानितेषामशेषाणंकृष्णानुस्मरणंपरं॥६
तिश्रीमत्कालोपनामकरोमेश्वरनद्दासजमहादवद्विजवर्यसुनदृदिवाक
रविरतस्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धारेसंक्षिप्तप्रयोगरूपेणनित्यनैमित्तिकप्रायश्चि
त्तानिकारिकायांश्लोकानिरूपितानि॥दिवाकरेणरचितास्मार्त्तनिष्कृतिपद्ध
तिः॥गुणगृह्यैर्बुधैःसम्यगादरेणविनाश्रुता॥श्लोककर्मेयथादिवाकालकल्पे
नात्रवक्ष्यते॥श्लोकालेवापितत्कुर्यादुच्चैर्ध्यात्वापपक्षयेवाज्ञादित्यस्तमितेषाक्ता
रकादशैनेवहि॥सायंहोमतदाकुर्यानोचेत्पुनैवनाडिका॥नित्यहोमेतुपत्नी ॥३९॥
स्याद्बुधैवैवतुसंनिधौ॥श्लोकघ्नसायदाकुर्योदवहन्त्यादिकस्वयं॥विच्छिन्नवा

हिसंधानेसकृत्स्नात्वाचमेद्वया॥निवेषेचतुरस्त्रीस्तानेवप्रोक्षयेदथ॥त
दुत्तानवहन्त्यास्त्रीकृत्वातास्त्रिष्कलीदृतेः॥त्रिःप्रक्षाल्यपचेदन्नादवैवैवाज्य
भाजने॥विस्रस्येध्मांतथाबर्हिर्निदध्याद्यमसंचते॥दृष्ट्वाश्वत्थायनस्मृतौ॥दृष्ट्वा
ष्यंसायंविधिः॥एवंगुणेत्यहसायंश्वः प्रातःश्वः सायंपरश्वःप्रातःएवह्यहः
समस्येतपसेह्यहाहेकेऽतित्रिकांडमडनस्यसूत्रवाक्यबलात्॥प्रवासिनिरु
त्रियस्त्रियंवारुत्तश्चसप्तवा॥दातव्योहोमएकाहेसायंप्रातःश्वथरक्तथक॥
इतित्रिकांडमंडनेकात्यायनः॥श्लसमश्नंतुदंपत्योः॥दीक्षितव्यमृत्विगादिना॥
हयोरप्यसमश्नंतुश्लचेद्व्रतमनथैकं॥स्वयंपत्नीजुहुयाद्यद्विजघ्न्या॥न्यका
ले॥श्रोनकः॥पौर्णमास्यांतुसंप्राप्तायाविवादेनंतरं॥ततः प्रक्रम्यकुर्वीतस्यालो
पाकंतुपर्वसु॥तत्रयद्यप्यमावास्याद्विवाहानंतरंपतेत्॥तदैवैवकुर्वीतपित्र्य

स्त्रिष्टप्॥ ममामाश्राद्धाकरणेप्रायश्चित्तजपेवि॰॥ ॐस्यंते॥इतिन्नावारंजपेत्॥एतदप्यशक्तपरं॥ ॥ॐनयस्यद्यावामंत्रेचत्रतवारंशदाजपेत्॥युगादयोयदान्यूह्याःकुरुतेनेवचा पदीति॥नयस्यद्योवेत्यस्यरेणुरग्निस्त्रिष्टप्॥ममामुकयुगादिश्राद्धाकरणे वैगुण्यनिरासार्थंशतावृत्याजपेत्॥ॐनयस्यद्यावाष्टथिवीस्त्रियाणि॥तथा मन्वादिश्राद्धाकरणप्रायश्चित्तमृग्विधाने॥ स्वंनुवःप्रतिमानंनुशतवारमदा जले॥मन्वादयोयदान्यूनाकुरुतेनेवचापदीति॥स्वंनुवइतिमंत्रस्यकक्षीवा न्दीर्घतमसोविश्वेदेवास्त्रिष्टप्॥ममामुकमन्वादिश्राद्धाकरणवैगुण्यनिरा सार्थंजलेशतवारंजपेवि॰॥ॐस्वंनुवइतिऋक्॥ॐयज्ञेयज्ञमुहिः॥दीपे॥मलभू ॥३५॥ मांघरीषजोहितरेतोनिरूपहितंवस्तुतदद्विःप्रक्षालनाछुद्धत्व॥ॐअचिनस्पृ

शंबमुप्रोक्षणंछुद्धत्व॥ॐजिनवासयसःसचेनाप्राक्षालितमुत्तरीयंकुर्योन्नवा प्रक्षालनं॥ॐप्रक्षालितनवेवस्त्रमाधानदीप्तामकपरिदध्यात्॥ॐप्रक्षालितं नवेवस्त्रंकर्मकर्तोपयुञ्जात॥घृतंयुक्तंछत्रंजिनेवस्त्रंवानोपयुञ्जात्॥विद्यो मूत्रादिनिरुपहितायांचपरतदेवन्यमिदंदाचेत्॥गोमयादिनिरुपलेपना छुद्धेः॥मद्दुनस्यामप्यदहायोवेतकर्षेणोपलेपनाछुद्धत्व॥ॐत्रीयोवेद्योमूत्रा युपहतायामृयदहतायादेशास्त्रीषमुद्धत्यवेद्योमदमन्यतऊह्यपूरयिवो पलेपनाछुद्धेत्व॥ॐवेतोपहतायांकर्षणादिछत्वागोनिरक्रमणं॥नरवन मदहनादिनिर्वर्षणादिनिर्व्यस्तेवीश्छुद्धेत्व॥ॐजोपहतेवेदुपलेपनमोपस्कु र्योछुनामारुतेश्चेछत्व॥ॐपरुतायांचसावुपलेपनादिसंस्कृतायांनहतानां कुशेध्मादीनांप्रक्षालनाछुद्धिः॥ॐयज्ञेयज्ञेश्रुवादिनिरादृतानांकाष्ठपात्राणाम

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June 2017

संचकारयेदितिश्रीनकः॥ज्ञातोज्ञास्मास्यमर्यादापश्चात्यक्षालयेत्करं॥ज्ञासुर
तद्वचेच्छ्राद्धेपित्र्यणनोपतिष्ठते॥कदलीसाग्रपर्णेचममूलंमधुपर्णके॥पालाशंम
पर्णेचचुत्काचोदायणेवरत्न॥ज्ञतरद्वैवपिंडानोसत्कुर्याद्दनुमंत्रणं॥ज्ञन्यज
थावदद्विजेवक्त्रेजोङ्ग ध्वमित्यथ॥वरणब्रीह्योयेषांबीजमुसंप्रेरदति॥
तेन्योयेतदुनाजातावित्रेज्ञमाजीवतंदुनाः॥इतिस्मार्त्तषायश्चित्तसमाप्तः॥
॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ज्ञाके१७०८वीरज्ञनामसंवत्सरेश्रावणशुक्लपक्षे४
दिनेवारसोमवारे॥उत्तराषाढानक्षत्रे॥संवत्१८४३सेरश्रावणसुदि॥१४॥
स्वार्थंपरोपकारार्थंवा॥ ॥ ॥